

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНО-
ГУМАНІТАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА PR-МЕНЕДЖМЕНТУ

Допущено до захисту
на засіданні кафедри журналістики та PR менеджменту
(протокол № 10 від 20 травня 2026 р.)
В.о завідувач кафедри _____ Роман ШУЛИК

Кваліфікаційна робота у формі медіапроєкту
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
на тему: «Планування та реалізація відеопроєкту про загиблих
військовослужбовців ГО “Українські Студенти за Свободу”»

Виконала студентка 4 курсу, групи Ж-41
Спеціальності 061 «Журналістика»
Очеретяна Ольга Геннадіївна

Науковий керівник: кандидат
психологічних наук, доцент
КОСТЮЧЕНКО Олексій Миколайович
Рецензент: докторка філологічних наук,
професорка
ЯНКОВСЬКА Жанна Олександрівна

Острог, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИБОРУ ІДЕЇ ТА ФОРМАТУ МЕДІАПРОЄКТУ	9
1.1 Загальні положення та конкретизація проблеми медіапроєкту	9
1.2 Проблематики медіапроєкту в джерелах та літературі	11
1.3 Формати та практичні кейси з вирішення окремих аспектів проблематики медіапроєкту	15
1.4 Обґрунтування вибору формату медіапроєкту	16
1.5 Класифікації медіапроєкту	17
Висновки до 1 розділу	18
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКИ РОЗРОБКИ МЕДІАПРОЄКТУ	20
2.1 Управління змістом медіапроєкту.....	20
2.3 Управління ресурсами та закупівлями медіапроєкту.....	31
2.4 Управління вартістю медіапроєкту	33
2.5 Управління якістю медіапроєкту.....	36
2.6 Управління ризиками медіапроєкту.....	39
2.7 Управління командою медіапроєкту.....	41
2.8 Управління комунікаціями медіапроєкту.....	46
2.9 Моніторинг виконання медіапроєкту	51
Висновки до 2 розділу	54
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕДІАПРОЄКТУ	57
3.1 Проблеми з практичною реалізацією проєкту	57
3.2 Особливості реалізації медіапроєкту	59
3.3 Рекомендації щодо покращення розробки та реалізації медіапроєкту	63
Висновки до 3 розділу	66
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	73
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми медіапроєкту

За даними медіа «Слово і діло», порівняно з 2021 роком (24 тисячі осіб) чисельність Збройних Сил України зросла понад 3 утринчі у 2025 році (від 880 до 990 тисяч осіб за оцінками The Military Balance 2025, Global Firepower та президента України Володимира Зеленського) [43]. Також у лютому 2026 року Володимир Зеленський повідомив, що з початку повномасштабного вторгнення загинуло 55 тисяч українських військовослужбовців [13]. Тоді як, за підрахунками ООН, із 14 квітня 2014 року по 31 січня 2021 року кількість загиблих українських військових становить приблизно 4150 осіб [22].

Таке зростання гостріше порушило питання культури пам'яті в Україні, а саме: гідного поховання героїв, створення інклюзивних просторів пам'яті, переосмислення та затвердження щоденної національної хвилини мовчання о 9:00 на державному рівні та загалом відходу від радянських практик пам'ятування. Ми, як держава, почали відмовлятися від культури узагальнення та знеособлення загиблих військових, яка була поширена у Радянському Союзі. Прикладом такого узагальнення є пам'ятники невідомому солдату. Проблемою такого пам'ятування є те, що ми можемо не знати імен та історій загиблих військовослужбовців, а натомість бачити суцільний героїзований образ, що може тільки поглиблювати прірву між військовими та цивільними.

Тому, на мою думку, важливо загалом досліджувати тему культури пам'яті в Україні та створювати проєкти, які, що розповідатимуть про життєписи військовослужбовців, які загинули, захищаючи незалежність України.

Проблема, яка вирішується в медіапроєкті

Проєкт намагається розв'язати комплексну проблему браку доступної та більш деталізованої інформації про військовослужбовців, які загинули, захищаючи Україну. Відправною точкою проблематики є те, що суспільство

загалом може мало знати про полеглих героїв. Якщо розкласти цю проблему за методом «п'яти чому», першопричиною є відсутність широкого органічного запиту на такі історії — через психологічну втому або уникнення складних тем людям часто бракує ініціативи шукати ці дані. Як наслідок, виникає інформаційний вакуум, і за браком інформації постаті загиблих залишаються невідомими для широкого загалу. Також цю проблему можна звузити й до ГО «Українські Студенти за Свободу» (УСС). Щороку до спільноти долучаються нові учасники, які не мали змоги познайомитися із загиблими прихильниками чи членами організації. Здебільшого вони отримують лише уривчасту, загальну інформацію про хлопців, якої недостатньо для глибокого розуміння їхніх постатей. Це перериває тяглість пам'ятування у спільноті і погіршує його якість, адже нові активісти просто не дуже розуміють, кого і як саме вони мають вшановувати.

Одним із головних завдань медіапроєкту є розірвання цього ланцюга через створення контенту, який детально розкриває життєписи полеглих. Проєкт не чекає, поки з'явиться масовий запит, а сам формує його, пропонуючи аудиторії подану інформацію. Передусім проєкт орієнтований на цивільне населення, молодь, членів УСС, а також людей, які не мають безпосередньої дотичності до військової сфери.

Саме тому проєкт зосереджується на персоналізації пам'яті та відходить від радянських традицій узагальнення. Замість знеособленого героїчного образу, проєкт пропонує фокус на особистості: ким були ці люди до війни, якою громадською чи професійною діяльністю займалися, якими цінностями керувалися. Водночас медіапроєкт є надзвичайно важливим для родин загиблих, їхніх побратимів та спільнот, оскільки гарантує, що пам'ять про їхніх близьких буде збережена.

Таким чином, медіапроєкт виконує критично важливу соціальну функцію — він допомагає формувати нову українську культуру пам'яті. Надаючи вичерпну інформацію про конкретних людей, ініціатива розв'язує проблему недостатньої обізнаності та долає пасивне ставлення до теми втрат.

Обґрунтування вибору формату медіапроєкту

Ми обрали формат відео, тому що основна частина проєкту — це спогади рідних та близьких. І, на нашу думку, саме відео може найкраще передати невербальну взаємодію, яка буває такою ж промовистою, як вербальна. Міміка, голос, манера спілкування в архівних кадрах зможуть зруйнувати радянський образ «невідомого солдата». Глядач бачить не просто героїчний монумент, а реального хлопця, який мав свої захоплення, жартував і жив. Нові учасники спільноти буквально отримують можливість «познайомитися» з тими, кого вже немає.

Окрім цього, ймовірність того, що людина в епоху кліпового мислення повністю прочитає лонгрід про незнайому загиблу людину — невисока. Відео має значно нижчий поріг входження. Динамічний візуальний сторітелінг здатен втримати увагу глядача з перших секунд. Замість того, щоб чекати, поки людина сама почне шукати інформацію, відеоформат сам залучає її до історії. Також записані інтерв'ю можна використовувати для майбутніх подій та різних форматів комунікацій, присвячених військовим. Своєю чергою, діапазон для використання матеріалів з інших форматів був би значно менший.

Мета медіапроєкту

Мета медіапроєкту — зберегти тяглість пам'яті про полеглих військовослужбовців за допомогою створення документальних відеоісторій, що персоналізують їхні постаті, відходять від радянських практик знеособлення та формують усвідомлену культуру пам'ятування у суспільстві й межах спільноти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- Проаналізувати наявні в Україні підходи до вшанування загиблих військових та обґрунтувати необхідність відходу від радянських традицій знеособлення.
- Охарактеризувати життєвий шлях, особисті цінності та громадську діяльність полеглих героїв на основі попереднього збору інформації.

- Ознайомитися, як варто проводити інтерв'ю та вести комунікацію щодо чутливих тем.
- Розробити режисерську концепцію та формат серії документальних відео, які б забезпечували динамічний візуальний сторітелінг та низький поріг входження для глядача.
- Зібрати архівні матеріали (фото та відео) та зафіксувати спогади рідних і близьких шляхом проведення глибинних відеоінтерв'ю.
- Визначити ефективні канали комунікації та дистрибуції готових відео для залучення ширшої цивільної аудиторії і подолання бар'єра відсутності органічного запиту.

Об'єкт дослідження

Об'єктом дослідження є процес формування сучасної української культури пам'яті про полеглих захисників та відхід від радянських практик меморіалізації.

Предмет дослідження

Предметом дослідження є документальний відеоформат як інструмент для персоналізації історій загиблих військовослужбовців та членів ГО «Українські Студенти за Свободу» та збереження тяглості пам'ятування у спільноті.

Методологічна база дослідження

Щоб розкрити обрану проблематику та створити якісний продукт, під час роботи було задіяно низку методологічних підходів, а саме:

Аналіз — детальне вивчення наявних практик меморіалізації в Україні, а також розчленування зібраного масиву інформації про загиблих військовослужбовців на окремі життєві, професійні та ціннісні аспекти для формування чіткої структури майбутнього відео.

Синтез — об'єднання розрізнених спогадів близьких, архівних кадрів та біографічних фактів в єдиний цілісний наратив, який формує комплексний і живий портрет особистості, руйнуючи знеособлений образ.

Порівняння — зіставлення ефективності традиційних (радянських) та сучасних (персоналізованих) підходів до вшанування пам'яті, а також визначення переваг динамічного візуального сторітелінгу над текстовими форматами (наприклад, лонгрідами) для залучення нової аудиторії.

Класифікація — систематизація зібраної емпіричної бази: розподіл архівних матеріалів за типами (світлини, відеозаписи з телефонів, голосові повідомлення) та групування відповідей респондентів за тематичними блоками для зручності подальшого монтажу.

Узагальнення — збір та логічне впорядкування всього теоретичного й практичного матеріалу для формування висновків про роль документальних проєктів у збереженні тяглості пам'яті всередині спільнот, зокрема ГО «Українські Студенти за Свободу».

Наукова та практична значущість роботи

Наукова та теоретична значущість проєкту полягає в його внеску в розвиток українських студій пам'яті (memory studies) та соціальних комунікацій під час російсько-української війни. Проєкт слугує практичним кейсом того, як сучасна журналістика та документалістика можуть формувати нові підходи до фіксації історичних подій через призму персоналізованих історій.

Медіапродукт можна використовувати в декількох напрямках.

По-перше, внутрішня комунікація та онбординг у ГО «Українські Студенти за Свободу». Відеоматеріали є дієвим інструментом для знайомства нових активістів з історією спільноти. Вони допомагають подолати інформаційний вакуум, забезпечують тяглість пам'яті та дають молоді чітке розуміння того, чиї цінності та справу вони можуть продовжувати.

По-друге, це меморіальні заходи та публічні події. Проєкт ідеально підходить для демонстрації під час тематичних зустрічей (наприклад, щорічних акцій пам'яті, вечорів обміну книгами, благодійних зборів чи форумів). Відеоформат задає емоційний фон без штучної драматизації,

залучаючи до перегляду навіть тих людей, які не мали початкового запиту на цю тему.

Структура роботи: кваліфікаційний проєкт складається з серії матеріалів та описової частини. Описова частина складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків.

У першому розділі — «Теоретичні засади вибору ідеї та формату медіапроєкту» — подано обґрунтування вибору проблематики медіапроєкту, здійснено огляд джерел та літератури з відповідної тематики, розглянуто існуючі формати медіапроєктів і практичні кейси їх реалізації. Також висвітлено класифікацію медіапроєктів та обґрунтовано вибір формату для реалізованого проєкту.

У другому розділі — «Теоретико-практичні аспекти розробки медіапроєкту» — проаналізовано основні компоненти управління медіапроєктом, зокрема управління змістом, часом, ресурсами, закупівлями, вартістю, якістю, ризиками, командою, а також моніторинг виконання проєкту. Розділ поєднує теоретичні положення з елементами практичного підходу до реалізації проєкту.

У третьому розділі — «Особливості реалізації медіапроєкту» — зосереджено увагу на практичних аспектах втілення проєкту, проаналізовано труднощі, з якими зіткнулася команда в процесі реалізації, а також наведено рекомендації щодо вдосконалення процесів розробки та реалізації медіапроєктів загалом.

Апробація: Результати кваліфікаційного проєкту було апробовано під час XXXI наукової викладацько-студентської конференції «Дні науки» в Національному університеті «Острозька академія» (Острог, 11-15 травня 2026) з виступом на тему «Планування та реалізація відеопроекту про загиблих військовослужбовців ГО “Українські Студенти за Свободу”» [12].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИБОРУ ІДЕЇ ТА ФОРМАТУ МЕДІАПРОЄКТУ

1.1 Загальні положення та конкретизація проблеми медіапроєкту

В умовах повномасштабного вторгнення медіапроєкти, присвячені культурі пам'яті, перестають бути просто точковими ініціативами і перетворюються на важливий інструмент національної безпеки. Сьогодні триває «війна пам'яті», у якій агресор використовує викривлену історію як зброю проти нас. Тому збереження історій завдяки медіапростору допомагає українському суспільству пам'ятати ціну і тим самим продовжувати чинити опір.

Масштаб цього виклику є величезним. Чисельність Збройних Сил України стрімко зростає: з 24 тисяч осіб у 2021 році до майже 1 мільйона у 2025-му [43]. Водночас ми зазнаємо постійних втрат. Станом на лютий 2026 року кількість загиблих військових сягнула 55 тисяч осіб, тоді як за весь період 2014-2021 років ця цифра становила 4150 [22]. Така кількість жертв ставить нові виклики для сфери пам'ятання. Подолати її за допомогою традиційних монументів неможливо, адже пам'ятники невідомому солдату не здатні гідно та персоналізовано розповісти історію кожного полеглого.

Повномасштабна вторгнення змінило українське суспільство, змусивши нас переосмислити культуру пам'ятання тих, хто віддав життя за нашу свободу. Довгий час в Україні процеси меморіалізації відбувалися за інерцією радянського минулого, де домінувала культура узагальнення та знеособлення. Пам'ятники невідомому солдату, граніт та формальні ритуали мали на меті виховати об'єктивованого громадянина, готового на жертву заради держави, нівелюючи при цьому індивідуальність людини. Історик і дослідник пам'яті Антон Лягуша пояснює різницю підходів так: «<...> Коли ж ми говоримо про умовний пам'ятник невідомому солдату, у нас є цілком реальна часова

дистанція у 80 років. І з емоційною дистанцією тут теж усе гаразд — ми не знаємо, хто був цей невідомий солдат, нам за нього не болить. Натомість наші мертві поруч із нами щодня, в нас немає жодних "невідомих" солдатів, нам важливо знати всіх на імена — це зовсім інший підхід. Російська меморіальна практика говорить, що ім'я неважливе. У нас же *nomen est omen*, ім'я говорить саме за себе, воно зобов'язує до поваги» [3].

Сьогодні українське суспільство перебуває на етапі розриву з колоніальним минулим і формування власної пам'яті. Ця нова культура базується на розумінні того, що кожне життя є унікальним, а пам'ять має бути не про смерть, а насамперед про життя: про те, ким була людина, що вона любила, про що мріяла і за які цінності боролася. Саме персоналізація пам'яті є тим інструментом, який дозволяє олюднити втрати й не перетворити полеглих героїв на суху статистику.

У цьому контексті конкретизація проблеми нашого медіапроєкту звужується до рівня окремої спільноти — громадської організації «Українські Студенти за Свободу» (УСС). Від початку війни організація зазнала втрат серед своїх членів. Проблема полягає в тому, що з часом відбувається природна зміна поколінь усередині ГО: долучаються нові активісти, які вже не мали змоги особисто знати полеглих. Виникає ризик переривання тяглості пам'яті всередині спільноти. Без якісного збереження та трансляції історій цих людей нові члени організації отримують лише фрагментарну інформацію, якої недостатньо для глибокого розуміння особистостей тих, хто формував фундамент спільноти або просто в один момент вирішив обрати для себе цю спільноту.

Якщо ми не зафіксуємо більш повноцінно ці історії зараз, є величезний ризик отримати «мертву пам'ять» — таку, що не промовляє до нових поколінь і залишається лише формальністю [4]. Тому створення відеопроєкту про загиблих членів ГО «УСС» є відповіддю на гостру потребу спільноти в персоналізованому, глибокому та етичному збереженні спогадів. Медіапроєкт

не просто фіксує біографії, він поглиблює взаємодію з родинами, а також інтегрується у глобальну комунікацію ГО, що дозволяє підтримувати довіру аудиторії та тримати живий контакт із родинами героїв.

1.2 Проблематики медіапроєкту в джерелах та літературі

У контексті системного аналізу джерельної бази особливе значення має дослідження міжнародного комеморативного досвіду, який дозволяє структурувати українські практики меморіалізації та адаптувати їх до сучасних медійних реалій. Вивчення культури пам'яті про Голокост демонструє, що довгострокове збереження історичних свідчень базується на імперативі індивідуалізації трагедії, де ключова теза звучить як спроба зрозуміти масштаб катастрофи через приватну історію однієї людини. Єврейський досвід фіксації его-документів доводить, що суспільство здатне екологічно проживати колективну травму лише тоді, коли пам'ять виконує не суто монументальну, а терапевтичну та освітню функції, трансформуючи гасло «ніколи знову» у дієвий механізм суспільної рефлексії. Саме робота з живими архівами, яка розгортається в межах нашого медіапроєкту, відображає цю філософію відходу від сухої цифри втрат до конкретного людського життєпису [42].

Фундаментальним орієнтиром у цій сфері є розроблені Українським інститутом національної пам'яті (УІНП) принципи меморіалізації війни, серед яких ключовими визначено: правдивість, інклюзивність, публічність, гуманність, рівність та етичність [1]. Голова УІНП Антон Дробович зазначає, що національна пам'ять віддзеркалює важливі історичні події спільноти і безпосередньо відповідає на запитання: «Хто ми є і куди прямуємо?» [20]. Згідно з цими принципами, належна меморіалізація має уникати зайвої травматизації громадян та не допускати штучного знеособлення чи безпідставної глорифікації полеглих.

Американська модель вшанування загиблих воїнів пропонує іншу площину дослідження проблематики — через призму інституціоналізації та створення державних і громадських меморіальних цифрових екосистем. У США практики пам'ятання інтегровані у щоденний простір і позбавлені радянського пафосу; вони зосереджені на підтримці гідності ветеранів та родин полеглих, де медіапродукти виступають інструментом національної консолідації та патріотичного виховання молоді без ознак примусу [25]. Це підтверджує релевантність нашої рекомендації щодо створення окремого цифрового лендингу-меморіалу для структурування відеопортретів активістів ГО «УСС», що забезпечить тривалий життєвий цикл комеморативного контенту.

У фаховій літературі гостро постає проблема вибору форм вшанування в умовах безпрецедентних втрат. Експерти виокремлюють поняття «тактичної» та «стратегічної» меморіалізації [52]. Тактична меморіалізація — це фіксація фактажу та вшанування «тут і зараз», що слугує інструментом невідкладної терапії для суспільства. Оскільки пам'ять є надзвичайно крихкою, фіксувати імена, обставини загибелі та збирати особисті свідчення потрібно негайно, адже з плином часу важливі деталі неминуче стираються.

Аналіз досвіду країн, які пройшли через локальні або масштабні воєнні конфлікти наприкінці ХХ та на початку ХХІ століття, виявляє критичні загрози запізненої або забюрократизованої меморіалізації. Прикладом успішного подолання «інформаційного вакууму» є досвід Сараєва — міста, що пережило тривалу облогу [10]. Боснійські дослідники наголошують, що головний сенс пам'яті полягає у самоідентифікації суспільства через фіксацію щоденного побуту, цінностей та культури спротиву під час війни. Своєю чергою, хорватський досвід збереження пам'яті про війну за незалежність демонструє потужні емоційні паралелі з поточними українськими подіями; хорватські фахівці акцентують на тому, що фіксація індивідуальних спогадів

безпосередньо під час тривання конфлікту є актом захисту національної ідентичності та засобом протидії зовнішнім історичним маніпуляціям [16].

На противагу цьому, грузинський досвід комеморації, зокрема аналіз ситуації навколо пам'ятника полеглим у Шіндісі, демонструє негативні кейси, коли через політичні коливання або повільність державних інституцій меморіальні об'єкти залишаються незавершеними або відчуженими від локального контексту [24]. Це доводить, що громадські організації (такі як ГО «УСС») мають брати на себе функцію «тактичної меморіалізації», фіксуючи історії «тут і зараз», не чекаючи централізованих рішень чи закінчення воєнних дій.

Також наразі постає проблема вибору форм вшанування в умовах так званого «експресивного порядку пам'яті». Дослідник публічної історії Антон Лягуша пояснює, що через безпрецедентні масштаби втрат суспільство відчуває гостру потребу меморіалізувати героїв негайно [3]. Проте такий поспіх часто призводить до небезпеки створення «мертвої пам'яті» — забюрократизованих практик, коли вшанування перетворюється на стандартизовані алеї з однаковими білбордами чи холодними кам'яними стелами, які нічого не розповідають про живу людину. Натомість пам'ять має бути вітальною (living memory) — такою, що продовжує жити в інших людях, викликає емпатію та спонукає до роздумів.

Як зауважує співзасновниця ГО «Вшануй» Катерина Даценко, нова культура пам'яті — це розуміння того, що людина не просто героїчно загинула, а вона жила, мріяла, мала власні ритуали та цінності, тому ритуал пам'ятання має бути не статичним монументом, а живою дією [33].

Важливою складовою формування емоційного тла документального медіапродукту є аудіовізуальний супровід, зокрема роль пісень та ліричного контенту у меморіальній культурі. Фахівці Платформи пам'яті «Меморіал» зазначають, що від вибору музики безпосередньо залежить те, як саме поточну війну пам'ятатимуть наступні покоління: як суцільну безвихідну трагедію чи

як героїчний епос стійкості [7]. Музика, якою в Україні сьогодні проводжають в останню дорогу полеглих, виконує функцію психологічного провідника колективного суму, допомагаючи цивільним проживати втрату через емпатичне залучення [2]. Тому під час саунд-дизайну серії відеопортретів ми свідомо відмовляємося від маніпулятивних трагічних мелодій на користь світлої мінорно-натхненної акустики, яка підкреслює вітальність пам'яті.

Важливим етичним імперативом, який наскрізно проходить у сучасній публіцистиці, є концепція відповідальності перед полеглими. Бойова медикня батальйону «Госпітальєри» Ірина «Чека» Цибух стверджувала: «Смуток за людьми, яких ми втратили, накладає на нас відповідальність живих перед мертвими — свідчити про те, що відбулось» [8]. Збереження пам'яті про індивідуальні історії захисників є обов'язком суспільства, що дозволяє передати ціннісні орієнтири наступним поколінням.

У контексті розбудови сучасної комеморації особливого значення набуває подолання деструктивних підходів до фіксації минулого. Як зазначають експерти проєкту «Культура пам'яті в повоєнній Україні», робота з его-документами, живими свідченнями та приватними фотоархівами має уникати штучної глорифікації та пафосу. Натомість документальний сторітелінг повинен створювати безпечний і чесний простір для емпатії, що дозволяє цивільному загалу й родинам полеглих спільно проживати втрату, перетворюючи біль на дієву вітальну пам'ять [47].

Робота журналіста та документаліста з чутливими темами в умовах постійного стресу вимагає суворого дотримання правил професійної етики та психологічної гігієни, що детально розглядається у фахових гайдлайнах [30]. Інтерв'ю з людьми, які переживають гостру фазу горя, не може будуватися за класичними стандартами інформаційного жанру; воно вимагає від авторки навичок психолога-фасилітатора, де головним імперативом є принцип «не нашкодь» та уникнення ретравматизації респондента [19]. Експерти Інституту масової інформації (ІМІ) та Національної спілки журналістів України (НСЖУ)

надають чіткі рекомендації щодо верифікації біографічних фактів, коректного вибору делікатних запитань та необхідності попередньої розмови без камер для окреслення меж психологічного комфорту родини [21].

Понад те, фахівці організації «Бути» наголошують на важливості правильного використання лексичних конструкцій у текстових дописах (наприклад, в Instagram), закликаючи уникати знеособлених кліше чи штучного пафосу, які знецінюють унікальність людської особистості [45]. Водночас медіавиробництво комеморативного спрямування несе в собі серйозний ризик вторинної травматизації (емоційного вигорання) самої знімальної команди, яка щодня пропускає крізь себе великі масиви трагічного контенту [21]. Це актуалізує потребу впровадження внутрішніх протоколів психологічного розвантаження та дебрифінгу для творців медіапроєкту, без чого неможлива тривала та якісна реалізація довгострокових циклічних відеоініціатив.

1.3 Формати та практичні кейси з вирішення окремих аспектів проблематики медіапроєкту

Сьогодні в інформаційному та фізичному просторі України формується нова мова комеморації. Практичні кейси демонструють перехід від статичних монументів до динамічних, цифрових та мультимедійних форматів збереження пам'яті.

Одним із найбільш видимих у медіапросторі прикладів є діяльність Платформи пам'яті «Меморіал». Ця ініціатива збирає історії як військових, так і цивільних жертв російської агресії, перетворюючи суху статистику на живі імена. Вони використовують різні формати: від розгорнутих текстових некрологів та «Щоденників пам'яті» до трансляції відеороликів про загиблих на великих екранах у торгових центрах (Gulliver, Ocean Plaza) та потягах «Укрзалізниці». Цей кейс доводить ефективність винесення пам'яті у публічний, щоденний простір.

Інший важливий кейс — впровадження загальнонаціональної хвилини мовчання як усвідомленого щоденного ритуалу. Завдяки ініціативам ГО «Вшануй» (співзасновницями якої були журналістка Катерина Даценко та полегла парамедикиня Ірина «Чека» Цибух), хвилина мовчання трансформується з формальності в акт солідарності та єдності. Цей формат навчає суспільство зупинитися і проживати пам'ять у повсякденні [11].

У культурній сфері активно використовується театральний та документальний інструментарій. Наприклад, вистави-документальні драми, побудовані на реальних свідченнях рідних, дозволяють створити потужний емоційний зв'язок з аудиторією. У сфері документального кіно та відеопроєктів фокус зміщується на фіксацію невербальних деталей та живих розповідей свідків, що забезпечує низький поріг входження для глядача та максимальну емпатію.

Існують також цифрові меморіали без фізичного втілення, як-от аудіопроєкти, що активуються за геолокацією, або «Стіл пам'яті» у закладах харчування — коли один столик залишається заброньованим для полеглих захисників, дозволяючи цивільним розділити біль втрати з їхніми родинами. Огляд цих форматів підтверджує, що для нашого медіапроєкту поєднання відеоінтерв'ю зі спогадами близьких та їх дистрибуція через глобальні комунікаційні канали ГО є найбільш релевантним рішенням, яке відповідає сучасним тенденціям меморіалізації.

1.4 Обґрунтування вибору формату медіапроєкту

Для реалізації медіапроєкту про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу» було обрано формат серії документальних відеопортретів. Такий вибір зумовлений специфікою цільової аудиторії та психологічними аспектами сприйняття інформації в умовах сучасної цифрової культури.

Відеоформат має унікальну здатність передавати невербальну комунікацію, яка часто є більш промовистою, ніж текст. Емоції рідних, тембр

голосу побратимів, міміка, паузи під час розповіді, а також використання архівних кадрів із життя полеглих дозволяють створити ефект присутності. Глядач отримує можливість буквально «познайомитися» з героєм: побачити, як він жартував, працював, жив своїм громадським життям. Це повністю руйнує радянський знеособлений концепт «невідомого солдата».

Крім того, в епоху кліпового мислення та інформаційного перенасичення, об'ємні текстові лонгриди про незнайомих людей мають високий поріг входження. Динамічний візуальний сторітелінг здатний захопити та втримати увагу глядача (зокрема молодій аудиторії та нових членів ГО) з перших секунд. Відео не вимагає від людини проактивного пошуку інформації — воно саме приходить до неї через стрічки соціальних мереж та глобальні комунікаційні кампанії організації.

Додатковою перевагою цього формату є його кросплатформність. Відео можна інтегрувати у публічні заходи спільноти, використовувати під час онбордингу нових членів УСС, транслювати на пам'ятних подіях, а короткі фрагменти легко адаптувати для постів у соціальних мережах задля поширення пам'яті про загиблих хлопців і створення більш інтерактивних анонсів подій-вшанування.

1.5 Класифікації медіапроєкту

Спираючись на загальноприйняті критерії класифікації медіапроєктів та враховуючи специфіку нашої ініціативи, створений відеопроєкт можна класифікувати за кількома ключовими ознаками:

За тривалістю та періодичністю: Проєкт належить до категорії довгострокових із циклічним характером виходу. Зважаючи на те, що одне відео вже опубліковане, а інші перебувають у планах, проєкт передбачає системну серійну роботу. Він не обмежується одноразовою акцією, а створює сталу базу відеопортретів, яка поповнюватиметься. Це забезпечує безперервність пам'ятування всередині організації.

За географією та аудиторним охопленням: Проєкт класифікується як національний з міжнародним (глобальним) компонентом комунікації. Оскільки ГО «Українські Студенти за Свободу» має широку мережу учасників по всій Україні та партнерства за кордоном, контент розрахований не лише на локальну спільноту, але й на глобального глядача. Це важливо для трансляції українських наративів боротьби у світі та залучення міжнародної підтримки.

За форматом реалізації: Це мультимедійний кросплатформний проєкт. Основу складає аудіовізуальний продукт (серія документальних відеоінтерв'ю), проте він органічно доповнюється текстовими описами, постами в соціальних мережах та комунікаційними розсилками. Такий комбінований формат забезпечує адаптацію під різні платформи (YouTube, Instagram, Facebook).

За соціальною функцією: Проєкт є соціально-просвітницьким та комеморативним. Його головна мета не розважальна чи комерційна, а ціннісна — збереження історичної та індивідуальної пам'яті, утвердження національної ідентичності та психологічна підтримка родин полеглих героїв.

Висновки до 1 розділу

1. Аналіз джерельної бази та сучасного контексту свідчить, що процеси меморіалізації в Україні потребують рішучого відходу від радянських практик знеособлення на користь інклюзивного, вітального пам'ятання. Усвідомлена культура пам'яті має базуватися на життєвих історіях, фіксуючи не лише факт самопожертви, але й цінності, якими керувалися полегли захисники й захисниці. Для громадських спільнот, таких як ГО «УСС», персоналізована меморіалізація є критично важливою умовою збереження власної ідентичності та організаційної тяглості при зміні поколінь.

2. Вибір формату серії документальних відеопортретів є найбільш ефективним інструментом для вирішення проблеми медіапроєкту. Візуальний сторітелінг знижує поріг входження для аудиторії, здатний емоційно та глибоко передавати невербальну комунікацію і створювати ефект присутності.

Крім того, такий формат ідеально підходить для інтеграції у глобальну комунікаційну стратегію організації, забезпечуючи гідне вшанування героїв та підтримку міцного зв'язку з їхніми родинами.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКИ РОЗРОБКИ МЕДІАПРОЄКТУ

2.1 Управління змістом медіапроєкту

Управління змістом є фундаментальною складовою успішної реалізації нашого відеопроєкту. Оскільки проєкт має комеморативний характер і присвячений полеглим членам ГО «Українські Студенти за Свободу» (УСС), управління його змістом вимагає не лише стандартного менеджменту виробництва, але й високого рівня етичної відповідальності, емпатії та дотримання принципів інклюзивної й вітальної пам'яті. Архітектура нашого медіапроєкту базується на довгостроковій та циклічній моделі: одне відео вже опубліковане як пілотне, а інші перебувають на стадії планування та розробки. Це дозволяє нам масштабувати виробничий процес і вибудувати чіткий алгоритм для кожного наступного епізоду.

Життєвий цикл проєкту (фази життєвого циклу, їх структура та зміст)

Життєвий цикл створення кожного окремого відеопортрета в межах нашої серії складається з п'яти послідовних фаз, які адаптовані під специфіку документального аудіовізуального сторітелінгу та роботи з чутливими темами:

1. Фаза ініціації: На цьому етапі формується концепт конкретного епізоду. Відбувається вибір героя (полеглого члена ГО «УСС»), про якого розповідатиметься у відео. Ключовим змістом цієї фази є встановлення первинного контакту з родиною та друзями загиблого. Оскільки ми працюємо з травматичним досвідом втрати, цей етап вимагає максимальної тактовності. Ми отримуємо згоду родини на створення матеріалу, пояснюємо мету проєкту та узгоджуємо загальні межі того, про що будемо говорити, аби уникнути ретравматизації під час зйомок.

2. Фаза планування: Цей етап передбачає структурування майбутнього відео. Розробляється орієнтовний сценарій (режисерське

бачення), складається перелік запитань для глибинних інтерв'ю, формується список необхідних архівних матеріалів (фото, відео з особистих архівів героя). Також на цій фазі вирішуються логістичні питання: відбувається детальніша комунікація із Правлінням УСС щодо зйомки, визначаються локації для зйомок, складається графік запису інтерв'ю та бронюється техніка.

3. Фаза збору та опрацювання матеріалів: Безпосередній знімальний процес. Сюди входить запис інтерв'ю з батьками, друзями та колегами по ГО «УСС». Важливим елементом є зйомка B-roll (перебивних кадрів) — локацій, які були важливими для героя, або деталей, що розкривають його характер. Паралельно відбувається збір особистих архівів. На цьому етапі ми фіксуємо ту саму «живу пам'ять» (living memory), про яку говорять дослідники, олюднюючи історію через невербальні емоції та спогади.

4. Фаза монтажу та фіналізації: Технічна та творча обробка зібраного матеріалу. Вона включає відбір найкращих дублів (чорновий монтаж), створення цілісної історії, кольорокорекцію, роботу зі звуком та саунд-дизайном. Завершується фаза закритим показом готового відео родині для фінального погодження (етичний контроль).

5. Фаза публікації та дистрибуції: Варто зазначити, що життєвий цикл медіапроекту спирається на стратегію поступового розгортання. Важливим етапом перевірки концепції та підготовки аудиторії стало попереднє створення серії текстово-візуальних дописів у соціальній мережі Instagram, присвячених полеглим героям. Ці публікації виконали роль первинного комунікаційного містка: вони допомогли сформувати довіру майбутніх глядачів, налагодити емпатичний контакт із родинами загиблих та інтегрувати тему пам'яті у глобальну комунікацію ГО «УСС» ще до виходу основних документальних відеопортретів. Високий рівень залученості аудиторії під першими Instagram-дописами підтвердив суспільний запит на такий формат персоналізованої пам'яті. Готовий продукт публікується на офіційних ресурсах ГО (YouTube, соціальні мережі). Зміст цієї фази також включає нарізку коротких тизерів для Instagram, підготовку супровідних

текстових дописів та розсилку партнерам. Відео інтегрується у публічні заходи УСС (наприклад, щорічні з'їзди), виконуючи функцію підтримки зв'язку з родинами та залучення нових членів до культури пам'ятання спільноти.

Дерево цілей проєкту

Для ефективного управління змістом ми побудували «Дерево цілей», яке візуалізує та структурує головну мету проєкту через систему підпорядкованих завдань.

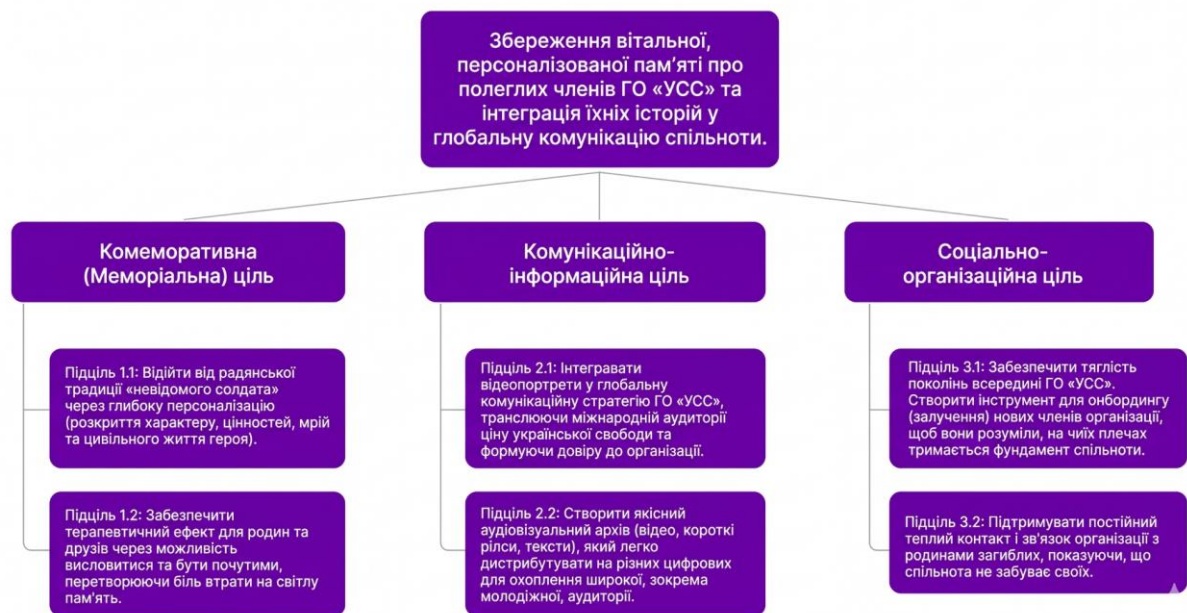

Схема 2.1.1 Дерево цілей медійного проєкту

Генеральна мета (Корінь дерева): Збереження вітальної, персоналізованої пам'яті про полеглих членів ГО «УСС» та інтеграція їхніх історій у глобальну комунікацію спільноти.

Генеральна мета розгалужується на три рівноцінні стратегічні цілі (гілки першого рівня), кожна з яких має свої тактичні підцілі (гілки другого рівня):

1. Комеморативна (Меморіальна) ціль:
 - Підціль 1.1: Відійти від радянської традиції «невідомого солдата» через глибоку персоналізацію (розкриття характеру, цінностей, мрій та цивільного життя героя).

- Підціль 1.2: Забезпечити терапевтичний ефект для родин та друзів через можливість висловитися та бути почутими, перетворюючи біль втрати на світлу пам'ять.

2. Комунікаційно-інформаційна ціль:

- Підціль 2.1: Інтегрувати відеопортрети у глобальну комунікаційну стратегію ГО «УСС», транслюючи міжнародній аудиторії ціну української свободи та формуючи довіру до організації.

- Підціль 2.2: Створити якісний аудіовізуальний архів (відео, короткі рілси, тексти), який легко дистрибутувати на різних цифрових платформах для охоплення широкої, зокрема молодіжної, аудиторії.

3. Соціально-організаційна ціль:

- Підціль 3.1: Забезпечити тяглість поколінь всередині ГО «УСС». Створити інструмент для онбордингу (залучення) нових членів організації, щоб вони розуміли, на чийх плечах тримається фундамент спільноти.

- Підціль 3.2: Підтримувати постійний теплий контакт і зв'язок організації з родинами загиблих, показуючи, що спільнота не забуває своїх.

Структура розбиття робіт (WBS) проєкту

Для детального планування завдань ми використали методологію створення структури розбиття робіт — WBS (Work Breakdown Structure). Зважаючи на циклічність проєкту (випуск серії відео), ми обрали процесно-орієнтований критерій декомпозиції. Це означає, що на першому рівні WBS проєкт ділиться не за окремими відеороликами, а за універсальними етапами виробництва, які застосовуються до створення кожного наступного епізоду.

Обґрунтування такого вибору: оскільки формат відео (документальний портрет) є сталим, процесна декомпозиція дозволяє створити універсальний шаблон (чекліст) робіт. Це оптимізує управління, оскільки після завершення одного відео команда може безболісно перенести цю ж структуру на виробництво наступного.

Схема 2.1.2 WBS структура медійного проєкту

- Рівень 1 (Проект): Серія відеопортретів полеглих членів ГО «УСС».
- Рівень 2 (Фази виробництва): 1.0 Підготовка, 2.0 Зйомка, 3.0 Монтаж, 4.0 Дистрибуція.
- Рівень 3 (Конкретні пакети робіт): Деталізація завдань у межах кожної фази.

Відповідно до створеної WBS, ми сформуваємо детальний перелік робіт для виробництва одного типового епізоду проєкту:

1.0 Підготовчий етап:

- 1.1 Дослідження та збір фактажу: Аналіз біографії героя, його діяльності в ГО «УСС», збір інформації про обставини життя та загибелі для формування правдивого наративу.
- 1.2 Комунікація з родиною та погодження: Делікатні перемовини з батьками/рідними. Пояснення мети відео (не лише скорбота, а й збереження пам'яті про цінності), отримання згоди на зйомку.
- 1.3 Розробка режисерського драфту та пулу запитань: Складання орієнтовної сценарної арки (наприклад: дитинство діяльність в УСС рішення піти на війну). Адаптація запитань під кожного конкретного респондента (батьки скажуть про одне, друзі — про інше).

- 1.4 Організація зйомок: Пошук локацій, релевантних життю героя (його улюблений університет, парк, штаб організації). Оренда камер, світла, мікрофонів. Формування таймінгу знімального дня.

2.0 Знімальний етап:

- 2.1 Запис глибинних інтерв'ю: Проведення розмов із родичами та друзями. Використання методів емпатичного слухання, створення комфортної, безпечної атмосфери для респондентів, що дозволяє їм розкритися емоційно.

- 2.2 Зйомка B-roll кадрів: Відеофіксація невербальних деталей (руки батьків, особисті речі героя, нагороди, шеврони, кімната, символічні локації), що створює атмосферу присутності та глибину кадру.

- 2.3 Збір архівів: Фізична передача від родичів та оцифрування особистих фотографій, відео з телефонів героя, його записів або голосових повідомлень.

3.0 Етап постпродакшну:

- 3.1 Транскрибація: Переведення всіх інтерв'ю в текст, відбір найсильніших цитат. Складання їх у логічну історію на таймлайні відеоредактора (без додавання музики та ефектів).

- 3.2 Чистовий монтаж та кольорокорекція: Перекриття інтерв'ю B-roll кадрами та архівами. Робота з кольором: уникнення надмірної похмурості (чорно-білих тонів), щоб підкреслити вітальність пам'яті, адже ми говоримо про життя.

- 3.3 Саунд-дизайн: Підбір ліцензійної музики, яка задає правильний емоційний тон (від світлого суму до натхнення).

- 3.4 Етичне рев'ю: Демонстрація готового відео родині героя та керівництву ГО «УСС». Внесення фінальних правок за їхнім бажанням.

4.0 Дистрибуція та промоція:

- 4.1 Адаптація контенту для соцмереж.

- 4.2 Публікація та глобальна розсилка: Завантаження на YouTube. Підготовка текстового супроводу. Розсилка посилання англomовним донорам та партнерам УСС у межах звітності та формування бренду організації.

Для розуміння логіки та послідовності виконання проєкту ми проаналізували взаємозв'язки між завданнями. Більшість робіт у відеовиробництві мають жорстку послідовність типу «Фініш-Старт». Наприклад, ми не можемо розпочати Монтаж (3.2), поки не завершимо Зйомку інтерв'ю (2.1). Водночас деякі процеси можуть відбуватися паралельно — зв'язок «Старт-Старт» або просто паралельне виконання. Наприклад, Збір архівів (2.3) може відбуватися одночасно зі Зйомкою інтерв'ю (2.1).

Критичний шлях проєкту (послідовність завдань, що визначає найкоротший час реалізації всього епізоду) виглядає так: Дослідження (1.1) Комунікація з родиною (1.2) Зйомка інтерв'ю (2.1) Чорновий монтаж (3.1) Чистовий монтаж (3.2) Етичне рев'ю родиною (3.4) Публікація (4.2).

Жодне з цих завдань не може бути пропущене або виконане паралельно з попереднім без шкоди для проєкту. Найбільшим ризиком затримки на критичному шляху є етап погодження з родиною (як на стадії підготовки, так і на стадії фінального перегляду), адже психологічний стан близьких може вимагати пауз у роботі, до чого команда має ставитися з абсолютним розумінням.

Схема 2.1.3. Мережева діаграма медійного проєкту

Обґрунтування такої мережевої моделі полягає у мінімізації виробничих ризиків: затвердивши режисерський драфт і провівши етичне спілкування з родиною до початку зйомок, ми уникаємо ситуацій, коли на етапі монтажу з'ясовується, що респонденти не готові ділитися певними деталями.

Побудована таким чином система управління змістом дозволяє оптимізувати ресурси команди та перетворити створення кожного нового відео про героїв ГО «УСС» на системний, етичний та високопрофесійний процес.

2.2 Управління часом у медіапроекті

Управління часом у комеморативному медіапроекті має свою виражену специфіку. З одного боку, як і в будь-якому відеовиробництві, ми залежимо від жорстких дедлайнів, графіків зйомок та доступності техніки. З іншого боку, ми працюємо зі збереженням пам'яті та травматичним досвідом втрати. Як зазначають дослідники, проживання горя — це тривалий процес, який не терпить поспіху. Тому графік проекту має бути достатньо гнучким, щоб враховувати психологічний стан родин полеглих героїв ГО «УСС», але водночас достатньо структурованим, щоб забезпечити циклічний та регулярний випуск нових відеопортретів та супровідних Instagram-дописів.

Визначення тривалості робіт (методи визначення тривалості, обґрунтування вибору тривалості кожної роботи)

Для максимально точного розрахунку часу, необхідного на виробництво одного епізоду (відеопортрета та супровідної комунікації), ми застосували комбінацію чотирьох класичних методів управління проектами, адаптувавши їх під наші реалії:

1. Аналогове оцінювання: Цей метод базується на порівнянні з попереднім досвідом. Оскільки та перші Instagram-дописи вже були опубліковані раніше, ми мали реальні дані про те, скільки часу займає пошук архівів чи написання тексту.

2. Параметричне оцінювання: Використовувалося для технічних завдань (монтаж, транскрибація), де можна вирахувати час на основі обсягу матеріалу (наприклад, скільки годин займає розшифровка 1 години сирого інтерв'ю).

3. Метод трьох оцінок (PERT): Застосовувався для найскладніших етапів, де є високий рівень невизначеності (наприклад, зйомки, що залежать від погоди, або погодження відео з рідними). Розрахунок робився за формулою: (Оптимістична оцінка + $4 \times$ Найімовірніша оцінка + Песимістична оцінка) / 6.

4. Експертне судження: Залучення консультацій відеооператорів, режисерів монтажу для оцінки адекватності закладених термінів.

Спираючись на ці методи та затверджену раніше WBS-структуру, ми визначили та обґрунтували тривалість кожної роботи для створення одного відеоепізоду:

Фаза 1.0 Підготовка

- 1.1 Дослідження та збір фактажу (2 дні): Застосовано аналоговий метод. Вивчення біографії та попередній пошук контактів в середньому займає два повні робочі дні.

- 1.2 Комунікація з родиною та погодження зйомок (від 3 до 7 днів, за PERT розрахунком — 4 дні): Це найделікатніший етап. Оптимістичний сценарій — родина погоджується одразу (2 дні). Песимістичний — родина бере час на роздуми через психологічну неготовність (10 днів). У середньому ми закладаємо 4-5 днів на налагодження довірливого емпатичного контакту.

- 1.3 Розробка режисерського драфту та пулу запитань (2 дні): Параметричне оцінювання на основі обсягу зібраної інформації.

- 1.4 Організація зйомок (логістика, оренда) (2 дні): Експертне судження продюсера/організатора.

Фаза 2.0 Зйомка

- 2.1 Запис глибинних інтерв'ю та 2.2 Зйомка B-roll (3 дні): Застосовано метод PERT. Оптимістично зйомку можна провести за 1 день.

Проте, враховуючи можливі форс-мажори (повітряні тривоги, відключення світла, емоційне виснаження респондентів), песимістична оцінка становить 5 днів. Розрахункова тривалість — 3 знімальні дні на один епізод.

- 2.3 Збір архівів (відбувається паралельно, 3 дні): Час необхідний на фізичну передачу фото/відео від побратимів та їх оцифрування.

Фаза 3.0 Монтаж

- 3.1 Транскрибація та створення "риби" (чорнового монтажу) (4 дні): Параметричний метод. В середньому ми записуємо 3-4 години сирого матеріалу. Його розшифровка, відбір вдалив дублів та вибудовування логічної лінії на таймлайні займає близько 4 повних днів.

- 3.2 Чистовий монтаж та кольорокорекція (5 днів): Експертне судження режисера монтажу. Цей етап потребує найбільшої технічної зосередженості, перекриття B-roll кадрами та створення ефекту присутності.

- 3.3 Саунд-дизайн та субтитрування (2 дні): Аналоговий метод (на основі пілотного випуску).

- 3.4 Етичне рев'ю та правки (3 дні): Вкрай важливий етап. Ми закладаємо час на те, щоб родина подивилася чорновий варіант. Якщо потрібно прибрати певні занадто травматичні або особисті кадри, команда витрачає час на перемонтування.

Фаза 4.0 Дистрибуція та промоція

- 4.1 Адаптація контенту (2 дні): Нарізка коротких форматів.
- 4.2 Написання розгорнутих Instagram-дописів (2 дні): Оскільки дописи слугують не просто анонсом, а самостійним інструментом глобальної комунікації та збереження довіри аудиторії, робота над копірайтингом та візуальним оформленням поста вимагає окремого часу.

- 4.3 Публікація та глобальна розсилка (1 день).

Загальна орієнтовна тривалість виробництва одного епізоду від ідеї до публікації становить близько 28-30 робочих днів (приблизно півтора місяця календарного часу).

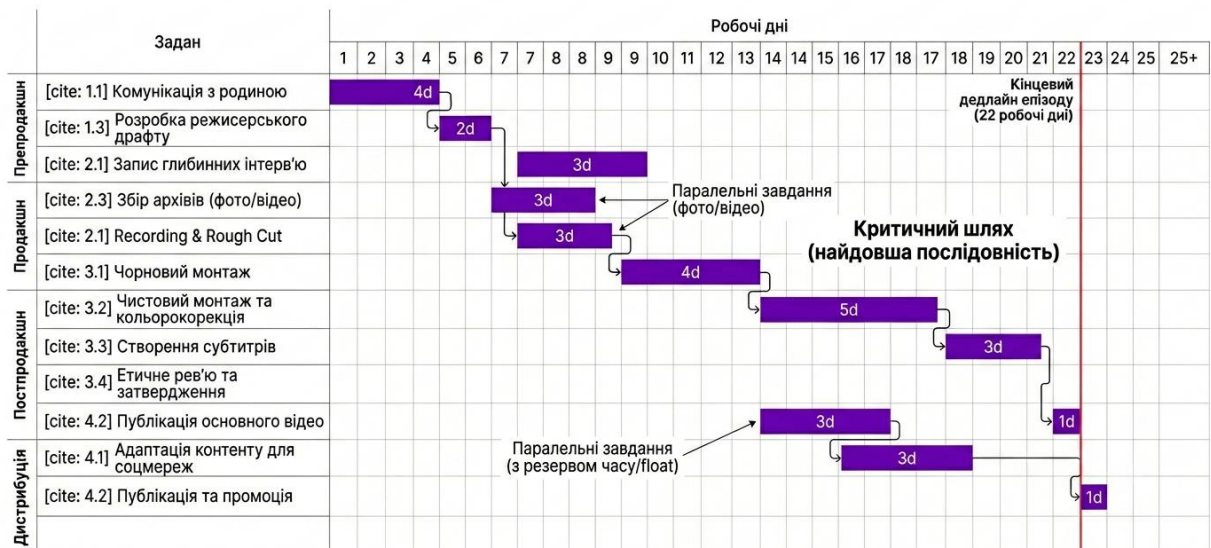

Схема 2.1.4. Діаграма Гантта для медійного проекту

Діаграма Гантта наочно демонструє, що не всі завдання виконуються строго лінійно. Хоча більшість процесів мають залежність типу «Фініш-Старт» (ми не можемо монтувати відео, поки не завершимо зйомки), деякі роботи є паралельними. Наприклад, Збір архівів (2.3) може відбуватися одночасно з Організацією зйомок (1.4), а Підготовка текстових Instagram-дописів (4.2) може стартувати ще на етапі Чистового монтажу (3.2), спираючись на вже відібрані сильні цитати героїв.

Ключовим елементом управління часом є розрахунок критичного шляху — найдовшої послідовності взаємозалежних завдань, яка визначає мінімальний реальний час завершення всього проекту. Якщо будь-яке завдання на критичному шляху затримується, затримується дата релізу всього епізоду. У нашому розрахунку ми виходили з припущення про необмеженість ресурсів (тобто команда має доступ до техніки та програмного забезпечення в будь-який момент). Сума тривалості цих критичних робіт становить 22 робочі дні.

Інші завдання, такі як створення субтитрів, нарізка рілсів або збір старих фотографій, лежать поза критичним шляхом. Вони мають так званий «резерв часу» і можуть бути зміщені на кілька днів без загрози для фінального дедлайну.

Аналіз критичного шляху виявив головні «вузькі місця» нашого медіапроєкту. Найбільш ресурсомісткими та непередбачуваними за часом компонентами є не технічні етапи (як-от монтаж), а етапи, зав'язані на людському факторі: комунікація з рідними до зйомки та затвердження відео після зйомки. Оскільки проєкт має глибоку комеморативну та терапевтичну мету, ми свідомо закладаємо часові буфери на ці етапи. Це дозволяє команді працювати етично, не чинити тиск на родини полеглих героїв УСС заради «виробничих графіків», і водночас гарантує, що кінцевий медіапродукт буде виваженим, правдивим та гідним пам'яті захисників.

2.3 Управління ресурсами та закупівлями медіапроєкту

Реалізація комеморативного відеопроекту про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу» вимагає ретельного планування та розподілу ресурсів. Оскільки аудіовізуальне виробництво є високотехнологічним процесом, управління ресурсами базується на методології ресурсно-орієнтованого підходу. Для класифікації та наочного відображення всіх необхідних засобів ми застосували ієрархічну структуру ресурсів — RBS (Resource Breakdown Structure).

Структура ресурсів (RBS) проєкту (загальна схема та її опис)

Враховуючи специфіку створення документальних відеоінтерв'ю, всі необхідні ресурси для виробництва одного епізоду проєкту були розподілені на три основні категорії: трудові (людські), матеріально-технічні та нематеріальні (сервіси й послуги).

Ієрархічна структура ресурсів (RBS) медіапроєкту», де від головного блоку відходять три гілки з переліченими нижче категоріями).

1. Трудові (людські) ресурси:

- Авторка (я): Забезпечує повний цикл управління — від ініціації, комунікації з родинами полеглих та написання режисерського драфту до фінального погодження та дистрибуції.

- Оператор-постановник: Відповідає за візуальну складову, налаштування світла та якісний запис звуку під час глибинних інтерв'ю та зйомок B-roll кадрів.

2. Матеріально-технічні ресурси (Обладнання):

- Знімальна техніка: Основна та додаткова камери (для зйомки з двох ракурсів), комплекти світлосильних об'єтивів.

- Звукове та освітлювальне обладнання: Петличні мікрофони, рекордер, студійні LED-панелі для побудови правильного світлотіньового малюнка.

- Обладнання для постпродакшну: Високопродуктивний комп'ютер/ноутбук для монтажу відео у високій роздільній здатності (4K).

- Носії інформації: Зовнішні жорсткі диски (HDD/SSD) для надійного зберігання відзнятого сирого матеріалу та оцифрованих сімейних архівів героїв.

3. Нематеріальні ресурси (Сервіси та програмне забезпечення):

- Транспортна логістика: Забезпечення переміщення знімальної команди та техніки до локацій зйомки (додому до рідних, на пам'ятні місця тощо).

Перелік товарів і послуг, що закуповуються

Зважаючи на те, що проєкт має громадський і некомерційний характер, стратегія управління закупівлями (Procurement Management) орієнтована на мінімізацію капітальних витрат. Замість придбання дороговартісної знімальної техніки, економічно доцільнішим рішенням є її короткострокова оренда на період фази Production (знімальних днів). До переліку товарів і послуг, що потребують безпосередньої закупівлі/оренди для створення епізоду, входять:

1. Оренда знімального обладнання (послуга): Подорожна оренда додаткової камери, комплекту освітлення та аудіообладнання на 2-3 знімальні дні для одного відеопортрета.

2. Транспортні витрати (послуга): Закупівля пального або оплата послуг перевізника для транспортування команди та техніки на локації зйомок.

Ієрархічна структура ресурсів (RBS) медіапроєкту

Схема 2.1.5. RBS структура медійного проєкту

2.4 Управління вартістю медіапроєкту

Управління вартістю у нашому комеморативному відеопроекті базується на принципах максимальної оптимізації та раціонального використання залучених коштів. Оскільки ініціатива реалізується в межах діяльності громадської організації «Українські Студенти за Свободу» і має глибокий соціально-просвітницький характер, ми свідомо відмовилися від класичної комерційної моделі відеопродакшну. Головним завданням управління вартістю було розрахувати реальні операційні витрати на виробництво одного документального епізоду та грамотно розподілити фінансове навантаження у часі, спираючись на наявні внутрішні ресурси спільноти.

Складання бюджету проєкту

Для формування обґрунтованого кошторису я застосував метод оцінки «знизу вгору» (Bottom-up Estimating) у поєднанні з підходом Resource-Based

Costing (калькуляція на основі ресурсів). Суттєвою перевагою нашого медіапроекту, яка кардинально знижує його собівартість, є те, що основна знімальна техніка (камери, базове світло та звук) належить мені особисто та частково ГО «УСС». Крім того, ми не витрачаємо кошти на оренду студійних павільйонів: усі глибинні інтерв'ю записуються безпосередньо в центральному офісі УСС або вдома у рідних полеглого героя. Це не лише економить бюджет, але й створює більш інтимну, довірливу атмосферу для складної розмови.

З огляду на ці фактори, бюджет виробництва одного епізоду формується з трьох ключових статей реальних витрат:

1. **Транспортні витрати (Логістика):** Оскільки герої нашого проекту родом із різних міст України, значна частина коштів йде на оплату квитків на потяг або пального для автомобіля, щоб знімальна група могла дістатися до рідної домівки героя для запису розмови з батьками.

2. **Харчування:** Важлива етична та організаційна стаття витрат. Сюди входить забезпечення їжею знімальної команди під час довгих змін, а також купівля гостинців (кава, солодощі, базові продукти) для родин загиблих, коли ми приїжджаємо до них додому. Спільне чаювання перед увімкненням камер допомагає налагодити емпатичний контакт і знизити рівень стресу.

3. **Часткова оренда техніки та сервіси:** Хоча база обладнання в нас є, для досягнення високої кінематографічної якості картинки ми періодично орендуємо специфічну техніку (наприклад, додаткові світлосильні об'єктиви або специфічні мікрофони). Сюди ж входять витрати на купівлю зовнішніх жорстких дисків (SSD) для зберігання архівів та оплата підписок на монтажне ПЗ.

Загальна орієнтовна вартість створення одного епізоду становить приблизно 14 500 грн. Фінансування здійснюється за рахунок внутрішніх фондів ГО, краудфандингу всередині спільноти та підтримки партнерів.

Визначення потреби у грошових коштах у часі

Оскільки виробничий цикл одного відеопортрета триває близько півтора місяця, ми не потребуємо всієї суми бюджету одночасно. Щоб забезпечити

безперебійну роботу, я розробив план розподілу грошових потоків з прив'язкою до етапів виробництва (див. Таблицю 2.1).

Етап (Тижні проєкту)	Статті витрат у цей період	Орієнтовна сума (грн)	% від бюджету
Тижні 1—2 (Підготовка та логістика)	Купівля квитків на потяг / пального для поїздки в рідне місто героя. Закупівля зовнішнього SSD-накопичувача для майбутніх відеоархівів.	4 500 грн	~ 31%
Тиждень 3 (Зйомка / Production)	Часткова подорожна оренда додаткової оптики/світла на 2-3 дні. Витрати на харчування команди та купівля гостинців для родини героя. Таксі по місту з технікою.	7 500 грн	~ 52%
Тижні 4—6 (Монтаж та Реліз)	Оплата місячних ліцензій на програмне забезпечення, музичні бази (Epidemic Sound). Непередбачувані дрібні витрати на етапі дистрибуції.	2 500 грн	~ 17%
Всього:	Повний виробничий цикл епізоду	14 500 грн	100%

Таблиця 2.1. Розподіл потреби у грошових коштах у часі (на 1 епізод)

Як демонструє графік, фінансове навантаження розподілене нерівномірно. Пікова потреба у грошових коштах (понад 50% бюджету)

припадає на третій тиждень — етап безпосередніх зйомок (Production). Саме в цей період акумулюються витрати на часткову оренду додаткового обладнання та харчування. Оптимізація витрат завдяки використанню власної техніки та безкоштовних локацій (офіс УСС / квартири рідних) дозволила нам мінімізувати вартість проєкту, зберігши при цьому високий рівень його соціальної та емоційної значущості.

2.5 Управління якістю медіапроєкту

В умовах нашого комеморативного відеопроекту поняття «якість» виходить далеко за межі суто технічних характеристик картинки чи звуку. Оскільки ми працюємо зі збереженням пам'яті про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу», головним критерієм якості є створення етичного, правдивого та вітального наративу, який не травмує родини, а навпаки — допомагає прожити втрату. Управління якістю у цьому контексті спирається на базові принципи меморіалізації та глибоку емпатію.

Фактори, що впливають на якість продукту медіапроекту (перелік та ступінь впливу)

На фінальну якість кожної серії документальних відеопортретів впливає комплекс внутрішніх та зовнішніх чинників. Я визначила їхній перелік та ступінь впливу на проєкт:

1. Етичність та емпатичність комунікації (ступінь впливу: критично високий). Здатність команди створити безпечний простір для респондентів під час інтерв'ю прямо визначає, наскільки глибокою та щирою вийде розповідь. Некоректне запитання може ретравмувати людину і зірвати зйомку.

2. Правдивість та історична достовірність матеріалу (ступінь впливу: критично високий). Згідно з розробленими Українським інститутом національної пам'яті принципами, неприпустимими є свідоме перебільшення, глорифікація чи спотворення фактів. Якість продукту залежить від нашої здатності показати реальну людину, а не «ідеального невідомого солдата».

3. Технічний рівень виробництва (ступінь впливу: високий). Оскільки зйомки проходять у нестудійних умовах (у центральному офісі УСС або вдома у рідних героя), якість виставленого світла, запису звуку на петличні мікрофони та стабілізація кадру безпосередньо впливають на сприйняття відео сучасним глядачем.

4. Психологічний та емоційний стан респондентів (ступінь впливу: високий). Це зовнішній фактор, яким важко керувати. Готовність родини говорити на камеру може змінюватися, що безпосередньо впливає на якість зібраного матеріалу (відкритість чи закритість героя в кадрі).

5. Наявність та стан особистих архівів (ступінь впливу: середній). Якість візуального сторітелінгу залежить від того, скільки фото, відео чи голосових повідомлень збереглося у побратимів і чи придатні вони для використання в монтажі.

Способи забезпечення якості

Щоб нівелювати негативний вплив факторів і гарантувати створення висококласного продукту, ми впровадили такі способи забезпечення якості:

- Опора на принципи свідомої меморіалізації. У виробництві ми категорично відмовилися від так званої «мертвої пам'яті» чи «мерчендалізації пам'яті». Забезпечення якості відбувається через фокус на гуманності: відео має стверджувати цінність людського життя та гідність, уникаючи надмірної мілітаризації чи тоталітарної дегуманізації образу героя.

- Глибинний рісьорч. Якість інтерв'ю забезпечується тим, що перед увімкненням камер я проводжу попередні телефонні або особисті зустрічі з рідними. Ми обговорюємо межі дозволеного, збираємо первинний фактаж та налаштовуємо довірливий контакт.

- Синхронізація зі стратегією глобальної комунікації. Перед створенням відео ми тестуємо формати та подачу матеріалу через розгорнуті Instagram-дописи про героїв. Аналіз реакції аудиторії на ці тексти дозволяє зрозуміти, які акценти (цінності, цивільне життя, гумор героя) найкраще відгукуються глядачам, що підвищує якість фінального відеопродукту.

- Технічний чекап. Оскільки використовується власна та залучена техніка ГО, перед кожною зйомкою проводиться обов'язкове тестування обладнання (заряд батарей, наявність пам'яті на носіях, налаштування балансу білого), щоб мінімізувати брак на майданчику.

Методи та засоби контролю якості в медіапроекті

Для перевірки відповідності готового продукту нашим високим стандартам я застосовую трирівневу систему контролю якості:

1. Сценарно-режисерський контроль (на етапі виробництва). Головним інструментом контролю тут виступає режисерський драфт та перелік запитань. Під час запису інтерв'ю та зйомки B-roll кадрів я звіряюся з драфтом, щоб переконатися, що ми розкриваємо всі заплановані аспекти життя героя (дитинство, діяльність в УСС, цінності), не втрачаючи логіки оповіді.

2. Внутрішній редакційний контроль (на етапі чорнового монтажу). Відбувається перегляд «риби» (чорнового монтажу) разом із залученим режисером монтажу. На цьому етапі контролюється динаміка відео, якість звукової доріжки, доречність використаного саунд-дизайну та читабельність субтитрів. Ми стежимо за тим, щоб музика не була занадто трагічною і не маніпулювала емоціями глядача, а органічно підкреслювала історію.

3. Етичне рев'ю (фінальний контроль). Це найголовніший метод контролю якості в комеморативному проєкті. Готове відео в обов'язковому порядку демонструється родині полеглого героя та керівництву ГО «УСС» на закритому показі (до публікації). Якщо родина відчуває дискомфорт від певних кадрів чи формулювань, або вважає їх неточними, ми вносимо правки. Продукт вважається якісним і готовим до релізу лише після того, як його повністю і беззастережно акцептують найближчі люди героя.

Така багатоступенева система дозволяє уникнути будь-яких репутаційних, психологічних чи етичних ризиків, створюючи відеопродукт, який гідно виконує свою меморіальну функцію.

2.6 Управління ризиками медіапроєкту

Управління ризиками у комеморативному відеопроекті докорінно відрізняється від класичного телевізійного чи комерційного продакшну. Оскільки ми працюємо з фіксацією пам'яті про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу», головні загрози лежать не стільки у фінансовій чи технічній площинах, скільки у психологічній, етичній та репутаційній.

На етапі планування я проаналізувала та систематизувала потенційні загрози. Перелік ключових ризиків проєкту та їхніх джерел розподілено за кількома категоріями:

1. Етичні та психологічні ризики

- Ретравматизація родин загиблих та респондентів. Джерело ризику: Глибокий емоційний біль та процес проживання горя учасниками зйомок. Психотерапевти зазначають, що травма може бути гострою або комплексною, і некоректно поставлене запитання під час інтерв'ю здатне вивести людину з рівноваги. Необережне поводження зі спогадами може завдати додаткової шкоди близьким героя, що суперечить головній меті нашого проєкту — терапевтичному пам'ятуванню.
- Емоційне вигорання команди. Джерело ризику: Постійна робота з трагічним контентом. Під час збору фактажу, проведення багатогодинних інтерв'ю з рідними та на етапі монтажу я і моя команда постійно пропускаємо через себе чужий біль. Вторинна травматизація виникає через тісне спілкування з людьми, які пережили втрату. Це може призвести до психологічного виснаження команди та зупинки виробництва нових епізодів.

2. Контентні та репутаційні ризики

- Створення «мертвої пам'яті» та бюрократизація формату. Джерело ризику: Несвідоме наслідування застарілих радянських практик або намагання зробити відео надмірно пафосним. Дослідник публічної

історії Антон Лягуша наголошує на величезному ризику отримати «мертву пам'ять» про поточну війну — таку, що не промовляє до людей і є соціально причесаною, замість того, щоб бути живою і вітальною [4]. Крім того, існує ризик скотитися у так звану «fast memory» (мерчендалізацію пам'яті), коли замість глибокого розкриття особистості героя виходить поверхневий продукт.

- Ризик спотворення історичної чи біографічної правди. Джерело ризику: Брак верифікованої інформації, суб'єктивність або фрагментарність спогадів респондентів. Згідно з розробленими Українським інститутом національної пам'яті принципами, неприпустимими є свідоме перебільшення, глорифікація чи апеляція до неперевіреної інформації. Якщо у відео буде допущена фактологічна помилка, це може викликати обурення побратимів та дискредитувати весь медіапроект ГО «УСС».

3. Комунікаційні та організаційні ризики

- Відмова родини від участі або відкликання згоди на публікацію. Джерело ризику: Емоційна нестабільність рідних або страх публічності. Навіть після попередньої домовленості батьки чи друзі героя можуть передумати давати інтерв'ю в день зйомки. Або ж, побачивши чорновий монтаж на етапі етичного рев'ю, родина може накласти вето на вихід відео. Цей ризик безпосередньо загрожує зривом календарного плану (графіка Гантта) та втратою вкладених ресурсів.
- Низьке охоплення та відсутність інтересу аудиторії. Джерело ризику: Втома суспільства від теми війни та смерті; алгоритми соціальних мереж, які песимізують «важкий» контент. Якщо наші відео та Instagram-дописи не знайдуть відгуку, проєкт не виконає своєї комунікаційної цілі — підтримання глобальної довіри до ГО та інтеграції історій у публічний простір.

4. Безпекові та зовнішні ризики (Force Majeure)

- Зрив знімального або монтажного процесу через воєнні дії. Джерело ризику: Відкрита збройна агресія РФ, регулярні обстріли українських міст. Повітряні тривоги можуть переривати запис інтерв'ю (що руйнує довірливу атмосферу та емоційний стан респондента), а екстрені відключення електроенергії — суттєво затримувати процес постпродакшну (монтажу, рендеру та завантаження готових файлів).

Для мінімізації вищезазначених ризиків у проєкті впроваджено гнучкий підхід до планування, обов'язкове етичне погодження готового матеріалу з родинами до моменту релізу, а також закладено резерви часу на випадок психологічної неготовності респондентів або технічних форс-мажорів.

2.7 Управління командою медіапроєкту

Управління командою (Human Resource Management) у комеморативному відеопроекті суттєво відрізняється від класичного телевізійного чи комерційного менеджменту. Оскільки наш медіапроект присвячений збереженню пам'яті про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу», команда проєкту виконує роль не просто технічних виконавців, а «медіаторів сенсів». Від емпатії, етичності та професійної чутливості кожного учасника знімального процесу залежить те, наскільки правдивою та вітальною вийде фінальна історія.

Зважаючи на те, що проєкт реалізується на базі громадської організації з використанням власної техніки та обмеженого бюджету, організаційна структура нашої команди є компактною, але максимально функціональною. Вона включає: мене (як авторки, продюсера та інтерв'юера), залученого оператора-постановника, режисера монтажу, а також керівництво та комунікаційний відділ ГО «УСС» (як інституційних партнерів та консультантів).

Ключові зони відповідальності управління проєктом

Для забезпечення безперервного виробництва та дотримання принципів фаховості й доброчесності, управління проєктом було поділено на три ключові зони відповідальності:

1. Контентна та етична зона (відповідальність Автора/Продюсера). Це фундаментальний напрям роботи, який включає глибокий рісьорч, збір фактажу, складання сценарної арки та безпосереднє проведення глибинних інтерв'ю. Моя ключова відповідальність тут полягає у налагодженні довірливого контакту з родинами полеглих героїв. Як зазначала полегла парамедикиня Ірина «Чека» Цибух, «відповідальність живих перед мертвими — свідчити про те, що відбулося» [8]. Тому саме на мені лежить відповідальність за створення безпечного психологічного простору на знімальному майданчику (в офісі УСС чи вдома у рідних) та етичне модерування розмови, щоб уникнути ретравматизації респондентів.
2. Технічно-виробнича зона (відповідальність Оператора та Режисера монтажу). Ця зона охоплює забезпечення високої якості аудіовізуального продукту. Оператор відповідає за побудову кадру, виставлення світла та якісний запис звуку в нестудійних умовах. Режисер монтажу несе відповідальність за технічну збірку відео, кольорокорекцію та саунд-дизайн. Їхня спільна відповідальність — не перетворити відео на пафосний чи надмірно трагічний продукт, уникаючи радянських стереотипних рішень у візуальній подачі, і натомість сфокусуватися на людяності.
3. Комунікаційна та дистрибуційна зона (відповідальність Автора спільно з комунікаційним відділом ГО «УСС»). Збереження пам'яті потребує розбудови відповідної інфраструктури та екосистеми. Тому до зони відповідальності входить не лише публікація відео на YouTube, а й створення супровідних Instagram-дописів, адаптація контенту для соціальних мереж та його інтеграція у глобальну комунікаційну стратегію організації.

Матриця розподілу відповідальності (з прив'язкою до WBS та OBS структур)

Для того щоб кожен член нашої невеликої команди чітко розумів свої завдання і щоб уникнути хаосу на стику різних етапів виробництва, я застосував матрицю розподілу відповідальності (RACI). Цей інструмент інтегрує процесну структуру розбиття робіт (WBS), яку ми визначили в підрозділі 2.1, із нашою організаційною структурою (OBS).

Матриця RACI базується на чотирьох ролях:

- R (Responsible / Виконавець) — той, хто безпосередньо робить роботу.
- A (Accountable / Відповідальний) — той, хто ухвалює фінальне рішення і несе повну відповідальність за етап (у нашому проєкті ця роль найчастіше закріплена за мною як за авторкою).
- C (Consulted / Консультант) — той, з ким радяться до або під час виконання завдання.
- I (Informed / Поінформований) — той, кого сповіщають про результати.

Код WB S	Назва етапу / Пакету робіт	Автор / Продюсер (Я)	Оператор- постановник	Режисер монтажу	Керівництво / PR ГО «УСС»
1.0	Підготовчий етап (Pre-production)				
1.1	Збір фактажу та дослідження біографії героя	A / R	I	I	C
1.2	Комунікація з родиною, погодження зйомок	A / R	I	I	C

1.3	Розробка режисерського драфту та пулу запитань	A / R	C	I	I
1.4	Організація логістики (техніка, локація, харчування)	A / R	C	I	I
2.0	Знімальний етап (Production)				
2.1	Проведення глибинного інтерв'ю з рідними	A / R	I	I	I
2.2	Зйомка B-roll кадрів та виставлення світла/звуку	A	R	I	I
2.3	Збір особистих архівів героя на локації	A / R	C	I	I
3.0	Етап постпродакшну (Post-production)				
3.1	Транскрибація та створення чорнового монтажу	A	I	R	I

3.2	Чистовий монтаж, кольорокорекція, саунд-дизайн	A	C	R	I
3.3	Етичне рев'ю та погодження готового відео з родиною	A / R	I	R (вносить правки)	C
4.0	Дистрибуція та промоція (Release)				
4.1	Нарізка тизерів (Reels) для соціальних мереж	A	I	R	I
4.2	Написання Instagram-дописів та глобальна розсилка	A / R	I	I	C
4.3	Публікація на ресурсах та інтеграція у заходи ГО	A	I	I	R / C

Таблиця 2.2. Матриця розподілу відповідальності (RACI) медіапроєкту

Опис матриці та обґрунтування розподілу ролей:

Як видно з матриці RACI, лівові частині індексу «А» (Accountable) сконцентрована на мені як на авторі та продюсері проєкту. Це свідомий управлінський крок. У проєктах, що стосуються пам'яті про полеглих, розмиття відповідальності є неприпустимим. Спілкуючись із родиною загиблого члена ГО «УСС», я виступаю гарантом того, що їхня історія буде

передана достовірно, етично і без маніпуляцій. Тому саме я несу фінальну відповідальність за затвердження чорнового монтажу (3.1), чистового зведення (3.2) та публікацію текстових дописів (4.2).

Роль «R» (Responsible) делегується профільним фахівцям виключно на етапах, що вимагають вузькоспеціалізованих технічних навичок. Оператор є безпосереднім виконавцем під час зйомки перебивних кадрів (2.2), а режисер монтажу повністю перебирає на себе виконавчу функцію на етапі постпродакшну (3.1, 3.2, 4.1). При цьому оператор часто виступає в ролі консультанта (C) під час організації логістики (1.4) та розробки драфту (1.3), адже він має оцінити, чи дозволяє обрана локація в офісі або квартирі виставити якісну «картинку».

Особливе місце в матриці займає залучення Керівництва та PR-відділу ГО «УСС». Вони діють переважно у статусі консультантів (C). Їхнє залучення є критично важливим на двох ключових етапах: по-перше, під час первинного збору контактів та комунікації з родиною (1.1, 1.2), адже організація має власну історію взаємин із сім'єю полеглого; по-друге, на етапі етичного ревію (3.3) та дистрибуції (4.3). Участь комунікаційного відділу ГО у просуванні відео та Instagram-дописів гарантує, що пам'ять про героя не залишиться ізольованим продуктом, а буде органічно вплетена в глобальну комунікацію та цінності всієї спільноти.

Такий розподіл зон відповідальності мінімізує ризик емоційного вигорання команди, оскільки кожен учасник чітко розуміє межі своїх завдань і не втручається у процеси, які лежать поза його компетенцією, забезпечуючи при цьому злагоджений механізм творення вітальної пам'яті.

2.8 Управління комунікаціями медіапроєкту

Управління комунікаціями у нашому проєкті виконує набагато складнішу функцію, ніж у класичному комерційному чи суто журналістському відеопродакшні. Оскільки ми створюємо серію документальних відеопортретів про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу»,

комунікація стає інструментом творення пам'яті. Як зазначає дослідник публічної історії Антон Лягуша, сьогодні в Україні формується демократична пам'ять, яка є суспільним процесом і передбачає партисипативність (співучасть) [2]. Тому комунікаційна стратегія проєкту вибудована так, щоб уникати монологу автора, а натомість створювати постійний діалог між командою, родинами полеглих, самою громадською організацією та широкою (зокрема міжнародною) аудиторією. Від якості цього обміну інформацією залежить довіра до проєкту та його терапевтичний ефект.

Види інформації щодо проєкту

Зважаючи на високу чутливість теми, всю інформацію, що циркулює в межах підготовки, реалізації та дистрибуції медіапроєкту, я розділила на три ключові категорії. До кожної з них застосовуються різні правила доступу та етичні стандарти:

1. Внутрішня організаційно-виробнича інформація. Це суто технічний пласт даних, необхідний для управління створенням відеоконтенту. До неї належать: режисерські драфти, переліки запитань для інтерв'ю, графіки знімальних змін (в офісі УСС або вдома у героїв), бюджети (витрати на логістику та харчування команди), а також технічні завдання для залученого оператора та режисера монтажу. Ця інформація є закритою і циркулює виключно всередині знімальної групи та (за потреби) керівництва ГО.

2. Етично-конфіденційна інформація (комунікація з родинами). Це найскладніший вид інформації, що охоплює процес збору фактажу. Сюди входять: первинні домовленості з батьками та побратимами, цифрові копії особистих архівів героя (фото, відео, листування, голосові повідомлення), а також робочі (сирі) версії чорнового монтажу («риби»). Згідно з «Принципом публічності та ясності», сформульованим головою УІНП Антоном Дробовичем, створення меморіального проєкту має бути прозорим для тих, кого він безпосередньо стосується. Тому ця інформація регулярно обговорюється з родинами, а використання будь-яких архівних матеріалів

відбувається виключно за їхньої інформованої згоди, щоб уникнути ретравматизації.

3. Публічна (меморіальна) інформація. Це фінальний продукт, призначений для широкого загалу. Сюди належать: готові документальні відеопортрети, короткі тизери (Reels), розгорнуті текстові дописи в Instagram, а також пресрелізи та розсилки для міжнародних партнерів ГО «УСС». Зміст цієї інформації фокусується на «вітальній пам'яті» (living memory) — розповіді про те, ким була людина, які цінності сповідувала та за що боролася. Ця інформація формує глобальну комунікацію організації.

Загальна схема обміну інформацією

Для забезпечення безперебійного та етичного руху інформації я розробила циклічну схему обміну даними. На відміну від традиційної лінійної журналістики (де автор зібрав матеріал і видав його в ефір), наш процес передбачає обов'язкові етапи зворотного зв'язку (feedback loops).

Схема 2.1.6. Обмін інформації під час реалізації медійного проєкту

Обмін інформацією відбувається у такій послідовності:

- **Етап ініціації та рісьорчу:** Комунікація розпочинається з діалогу між мною (як авторкою) та керівництвом ГО «УСС» щодо вибору героя наступного відео. Після цього я ініціюю делікатний контакт із родиною.

Відбувається обмін очікуваннями: я пояснюю мету проєкту, родина надає первинну згоду та ділиться базовими фактами.

- **Етап виробництва:** Зібрана на попередньому етапі інформація трансформується у технічне завдання для знімальної групи. Під час запису глибинних інтерв'ю відбувається безпосередній вербальний та невербальний обмін інформацією між мною та респондентами. Згодом сирі дані передаються режисеру монтажу.

- **Етап етичного рев'ю:** Готовий чорновий монтаж не йде в публікацію одразу. Інформація (відеофайл) повертається до родини героя та ГО у вигляді закритого показу. На цьому етапі я отримую критично важливий зворотний зв'язок. Якщо родина просить прибрати певний травматичний кадр, інформація повертається на етап монтажу для корекції.

- **Етап дистрибуції:** Після фінального затвердження готовий медіапродукт транслюється через обрані канали поширення.

- **Етап зворотного зв'язку від аудиторії:** Комунікація не завершується публікацією. Ми збираємо коментарі, поширення та реакції глядачів у соціальних мережах. Ці дані аналізуються командою і впливають на те, як ми будемо комунікувати історії в наступних епізодах.

Така схема дозволяє реалізувати настанову експертів з політики пам'яті про те, що меморіалізація повинна базуватися не на примусі чи односторонніх рішеннях, а на соціальних перемовинах та довірі.

Канали поширення інформації та їх характеристика

Для того, щоб зібрані історії не перетворилися на «мертву пам'ять» чи сухий архів, а дійсно працювали на підтримку довіри до ГО «УСС» та консолідацію суспільства, ми обрали кросплатформний підхід. Кожен канал комунікації виконує свою специфічну функцію і працює з різними сегментами цільової аудиторії.

1. Instagram (як платформа первинного залучення та формування спільноти) Цей канал відіграє роль своєрідного «передового загону» у нашій комунікаційній стратегії. Ще до релізу великих відеоінтерв'ю, ми розпочали системну публікацію текстово-візуальних дописів про полеглих героїв саме в Instagram. Характеристика цього каналу полягає в його високій емоційності, швидкості поширення та низькому порозі входження. Завдяки алгоритмам мережі, дописи легко репостяться (поширюються) у Stories активістами та друзями ГО, створюючи потужний ефект присутності. Публікації в Instagram слугують для підтримки постійного контакту з родинами: коли батьки бачать, як під дописом про їхню дитину десятки людей залишають слова вдячності, це створює терапевтичний ефект спільного розділення горя. Як зазначають психологи, для проживання колективної травми вкрай важливо розвивати відчуття співпричетності. Крім того, ці дописи є частиною глобальної комунікації УСС, яка демонструє міжнародній аудиторії реальну ціну української свободи через конкретні обличчя молодих людей.

2. YouTube (як основна платформа для документального відеоархіву) YouTube виступає базовим каналом для публікації повних версій документальних відеопортретів. Його характеристика — орієнтація на довгі формати (long-form content) та тривалий життєвий цикл матеріалу. На відміну від стрічки Instagram, яка швидко оновлюється і де контент «губиться» за кілька днів, відео на YouTube залишається доступним роками, індексується пошуковими системами та формує сталий цифровий відеомеморіал ГО «УСС». Цей канал дозволяє розмістити розгорнутий опис (description) із посиланнями на збори для підрозділів, де служили полегли, англійські субтитри для іноземних партнерів (глобальна комунікація) та розгорнуті коментарі. Відео з YouTube найлегше інтегрувати у презентації та показувати на великих екранах.

3. Публічні заходи ГО «УСС» (як канал офлайн-комунікації) Як стверджує співзасновниця ГО «Вшануй» Катерина Даценко, ритуал пам'ятання має бути дією [33]. Тому комунікаційна стратегія медіапроекту

обов'язково включає фізичний вимір. Відеопортрети та історії героїв транслуються під час офіційних з'їздів організації, освітніх програм для нових членів (онбордингу) та вечорів пам'яті. Офлайн-канал характеризується найвищим рівнем емоційного залучення. Коли молоді активісти, які щойно долучилися до організації, разом дивляться відео про тих, хто стояв біля її витоків і віддав життя на фронті, це забезпечує передачу цінностей від покоління до покоління. Це руйнує абстрактність втрат і формує глибоко усвідомлену, вітальну культуру пам'яті всередині спільноти.

2.9 Моніторинг виконання медіапроєкту

Моніторинг виконання нашого комеморативного відеопроєкту — це безперервний процес відстеження прогресу, який суттєво відрізняється від класичного менеджменту. У звичайному медіавиробництві моніторинг зводиться до контролю дедлайнів та витрат. Проте, оскільки мій проєкт присвячений збереженню пам'яті про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу» (УСС), ключовим об'єктом моніторингу стає не лише час, але й етичність, екологічність та емоційна безпека всіх учасників процесу. Ми маємо постійно звіряти наші дії з принципами меморіалізації (зокрема, правдивістю та інклюзивністю), щоб уникнути створення «мертвої пам'яті».

Види інформації щодо проєкту (в контексті моніторингу)

Для якісного контролю поточної ситуації з підготовкою відеопортретів та Instagram-дописів я використовую три основні види інформації, які регулярно збираю та аналізую:

1. Організаційно-виробнича інформація. Це базові дані, що дозволяють контролювати рух проєкту по WBS-структурі та діаграмі Гантта. До неї належить інформація про: готовність режисерського драфту; підтвердження дат та локацій зйомок (в офісі УСС чи вдома у героїв); статус розшифровки (транскрибації) інтерв'ю; відсоток готовності чорнового та чистового монтажу. Ця інформація допомагає

мені розуміти, чи вкладаємося ми у заплановані 30 днів на створення одного епізоду.

2. Етично-рефлексивна інформація. Це найважливіший вид даних для нашого проєкту. Сюди належать відгуки та емоційні реакції родин полеглих героїв на етапі погодження зйомок та під час закритого показу чорнового монтажу (етичного рев'ю). Також до цієї категорії входить зворотний зв'язок від керівництва ГО «УСС» щодо відповідності наративу відео цінностям спільноти. Моніторинг цієї інформації є нашим головним запобіжником проти ретравматизації респондентів. Якщо родина сигналізує про дискомфорт, виробничий процес негайно коригується.

3. Аналітична інформація. Дані, які ми збираємо вже після публікації перших пілотних відео та розгорнутих Instagram-дописів. Це кількісні та якісні показники: охоплення, кількість поширень (репостів) побратимами, характер коментарів. Ця інформація дозволяє моніторити, наскільки успішно ми виконуємо комунікаційну ціль проєкту — чи вдається нам підтримувати довіру аудиторії та транслювати вітальну пам'ять на національному й міжнародному рівнях,.

Процес моніторингу в нашому проєкті не є лінійним; він побудований на системі постійних звірок (контрольних точок) між мною як авторкою/продюсеркою, знімальною командою (оператором, режисером монтажу), ГО «УСС» та родинами героїв.

Схема моніторингового обміну інформацією виглядає так:

- Точка збору даних: Я регулярно отримую робочі файли від оператора (після зйомки) та режисера монтажу (в процесі зведення відео).
- Внутрішня звірка: Я аналізую отриманий матеріал на відповідність режисерському задуму та етичним стандартам меморіалізації (перевіряю, чи немає надмірної глорифікації або, навпаки, сухої статистики).

- Зовнішня валідація (Етичний контроль): Змонтований матеріал надсилається родині героя. Відбувається обмін інформацією: ми надаємо контент — родина надає свої правки чи погодження. Це критичний етап моніторингу, оскільки, як слушно зауважують фахівці, робота з пам'яттю — це завжди соціальні перемовини і діалог.
- Фінальний моніторинг результатів: Після дистрибуції готового відео чи допису в соціальних мережах, комунікаційний відділ ГО «УСС» та я збираємо аналітику реакцій аудиторії, формуючи звіт, який впливатиме на створення наступного відеопортрета в нашій серії.

Канали поширення інформації та їх характеристика (інструменти моніторингу)

Оскільки моя команда невелика і ми працюємо в умовах обмежених ресурсів та постійного емоційного навантаження, я обрала прості, але максимально надійні цифрові канали для внутрішнього моніторингу та управління проєктом:

1. Месенджер Telegram (Канал оперативного моніторингу та комунікації) Більшість щоденного обміну інформацією відбувається у спеціально створених закритих робочих чатах у Telegram. Цей канал характеризується високою швидкістю та гнучкістю. У ньому я оперативно моніторю готовність тих чи інших завдань: наприклад, чи заброньована додаткова оптика для камери, чи узгоджено час приїзду до родини героя. Також тут функціонує мікроканал «Вичитка/Правки», куди режисер монтажу скидає короткі фрагменти відео для мого швидкого затвердження.

2. Закриті посилання на YouTube / Google Drive (Канал етичного ревію) Цей канал використовується виключно для обміну інформацією з найближчими родичами та побратимами полеглого члена УСС. Його головна характеристика — безпека, конфіденційність та зручність для користувача. Ми завантажуюмо чорновий монтаж за закритим посиланням, щоб родина могла переглянути його в комфортній домашній обстановці, поставити відео на паузу, прожити емоції і надати нам зворотний зв'язок без публічного тиску.

3. Google Meet / Zoom (Канал синхронізації з партнерами) Оскільки керівництво ГО «УСС» та комунікаційний відділ організації залучені до проєкту як інституційні партнери, я проводжу з ними регулярні (щотижневі або раз на два тижні) онлайн-зустрічі. Цей канал характеризується можливістю глибокого обговорення. На цих дзвінках ми моніторимо загальний вплив проєкту, обговорюємо кандидатів для наступних зйомок та аналізуємо, як опубліковані матеріали допомагають тримати контакт із глобальною аудиторією та розбудовувати довіру до організації.

Завдяки поєднанню цих інструментів моніторинг медіапроєкту стає не формальною бюрократичною процедурою, а живим механізмом. Він дозволяє нам гнучко реагувати на непередбачувані обставини (наприклад, психологічну неготовність рідних до інтерв'ю в певний день) і гарантує, що фінальний продукт буде не лише високоякісним з технічного погляду, але й бездоганним з погляду етики та культури пам'яті.

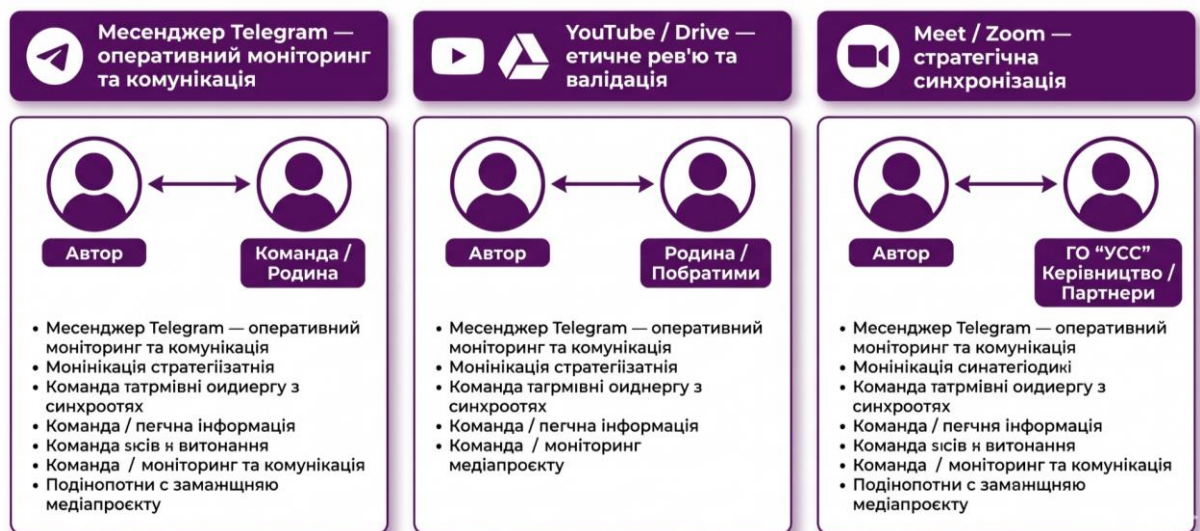

Схема 2.1.7. Обмін інформацією у процесі моніторингу виконання медіапроєкту

Висновки до 2 розділу

Підсумовуючи результати дослідження теоретико-практичних аспектів розробки медіапроєкту про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу», можна зробити такі ключові висновки:

1. Адаптація класичного менеджменту до вимог комеморації. Застосування стандартних методологій управління проєктами (WBS, діаграма Гантта, ієрархічна структура ресурсів, матриця RACI) до створення документальних відеопортретів довело, що робота зі збереженням пам'яті вимагає кардинальної трансформації управлінських підходів. У цьому проєкті управління часом, ресурсами та командою підпорядковується не виробничій швидкості, а етиці та екологічності. Як наголошують фахівці Українського інституту національної пам'яті, меморіалізація має базуватися на принципах інклюзивності, правдивості та гуманності. Саме тому до розкладу проєкту було свідомо закладено часові буфери на етапи емпатичної комунікації з родинами та закрито «етичне рев'ю» готового відео. Це перетворює виробничий процес на соціальні перемовини, де головною метою є не просто випуск контенту, а створення безпечного терапевтичного простору для проживання втрати (посттравматичне зростання) та уникнення ретравматизації близьких героя.

2. Трансформація ризиків та критеріїв якості. Аналіз управління якістю та ризиками засвідчив, що для нашого медіапроєкту найбільшу загрозу становлять не фінансові чи технічні форс-мажори (оскільки проєкт реалізується переважно на волонтерських засадах із залученням власної техніки команди та ресурсів ГО), а ризики етичного та репутаційного характеру. Згідно з концепцією дослідника Антона Лягуші, існує величезна небезпека створення «мертвої пам'яті» — бюрократизованої та знеособленої [4]. Щоб запобігти цьому, якість нашого продукту вимірюється не лише рівнем кінематографічної зйомки чи монтажу, а здатністю передати «вітальну пам'ять» (living memory). Багатоступенева система контролю, в якій фінальне право вето належить родині загиблого, гарантує захист від спотворення історичної правди, пафосної глорифікації та формування стереотипного образу героя.

3. Комунікація як інструмент формування демократичної пам'яті та довіри. Управління комунікаціями в межах проєкту вийшло за рамки

традиційного медійного промоушену. Відповідно до тези експертів про те, що ритуал пам'ятання має бути живою дією, наша багатоканальна екосистема (Instagram-дописи, відео на YouTube, офлайн-покази під час заходів організації) стала повноцінним інструментом творення спільноти. Тестування формату через попередньо опубліковані розгорнуті Instagram-дописи дозволило налагодити теплий контакт із родинами та підготувати аудиторію. Інтеграція історій полеглих побратимів у глобальну комунікацію ГО «УСС» виконує стратегічну місію: вона не лише вшановує їхній чин, але й наочно транслиє національній та міжнародній аудиторії ціну української свободи, забезпечуючи тим самим високий рівень довіри до діяльності нашої організації.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕДІАПРОЄКТУ

3.1 Проблеми з практичною реалізацією проєкту

Практична реалізація медіапроєкту комеморативного спрямування докорінно відрізняється від класичного журналістського чи телевізійного виробництва. Методика виявлення та опису проблем у межах нашої роботи базується на методі включеного спостереження та рефлексивному аналізі на кожному етапі створення відеопортретів полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу». Під час переходу від теорії до безпосереднього виробництва я зіткнулася з низкою суттєвих перешкод, які лежать переважно в психологічній, етичній та комунікаційній площинах. Опис цих викликів дозволяє краще зрозуміти специфіку роботи з травматичним минулим та оптимізувати подальші алгоритми реалізації подібних ініціатив.

Високе емоційне навантаження та ризик вторинної травматизації. Першою і найвагомішою проблемою, з якою довелося зіткнутися, стала емоційна важкість процесу. Робота з темою втрати вимагає глибокого емпатичного занурення в історії загиблих героїв. Пропускаючи через себе години інтерв'ю рідних, я як авторка та інтерв'юерка стикалася з явищем вторинної травматизації. Робота з пам'яттю вимагає колосального внутрішнього ресурсу, адже в українських реаліях нікого ні в школі, ні в університеті не вчили правильно комунікувати з тими, хто переживає втрату, та як поводитися зі смертю. Емоційне виснаження команди впливало на продуктивність: після запису складних розмов був потрібен певний час на психологічне відновлення перед тим, як сідати за монтаж чи написання тексту.

Страх нашкодити близьким (етичний бар'єр). Ця проблема тісно пов'язана з попередньою. Під час збору фактажу та проведення відеоінтерв'ю переді мною постійно стояв страх ретравматизувати респондентів необережним запитанням. Дослідники наголошують на тому, що пам'ять про війну є надзвичайно вразливим конструктом, і некоректне втручання може

спричинити нову травму. Згідно з принципами меморіалізації війни, розробленими Українським інститутом національної пам'яті, процес вшанування має бути максимально гуманним та екологічним, уникаючи зайвого травмування родин загиблих [1].

На практиці це означало, що мені доводилося діяти радше як психологу-фасилітатору, ніж простому інтерв'юєру. Було складно знаходити межу між тим, щоб розкрити цікаві, можливо, суперечливі або дуже особисті факти з життя члена ГО «УСС» (щоб зробити його образ живим і вітальним), і тим, щоб не завдати болю його батькам, для яких спогади все ще є відкритою раною. Відповідальна робота з пам'яттю — це завжди соціальні перемовини і діалог, тому необхідність постійно зважувати кожне слово суттєво уповільнювала знімальний процес.

Комунікаційні затримки: тривале очікування на відповіді Третім серйозним викликом стало порушення затверджених таймінгів (календарного плану) через довгі відповіді від рідних та близьких героя. Часто комунікація «зависала» на етапі погодження дати інтерв'ю, передачі фото- та відеоархівів або під час затвердження чорнового монтажу.

З погляду проєктного менеджменту це проблема, але з погляду психології меморіалізації — це закономірність, до якої потрібно ставитися з розумінням. Експерти пояснюють, що люди горюють дуже по-різному: хтось хоче максимального розголосу, а хтось замикається в собі й просить: «Взагалі не чіпайте нас, ми нічого не хочемо ні говорити, ні робити». Травматизація змушує психіку опиратися болісним спогадам, пригнічуючи дискомфорт, тому у респондентів часто виникає підсвідома поведінка уникання. Сім'ям потрібен час, щоб наважитися відкрити особисті архіви чи сісти перед камерою. Розуміючи це, я не могла тиснути на них дедлайнами, що вимагало значної гнучкості у плануванні та перегляду графіків випуску матеріалів.

Складність структурування великих масивів розрізненої інформації Останньою, але не менш важливою практичною проблемою став етап постпродакшну (монтажу та сценарної збірки). Зібравши багатогодинні

інтерв'ю з різними людьми (де кожен пам'ятає героя по-своєму), отримавши гігабайти архівних фотографій, фрагментів листувань і голосових повідомлень, я зіткнулася з проблемою, як скласти цей масив у єдине, логічно побудоване та динамічне відео.

Особисті архіви та спогади — це так звані «его-документи». Фахівці зазначають, що з такими джерелами працювати найважче через складнощі з їхньою інтерпретацією, зчитуванням контекстів та фрагментарністю. Під час переживання горя людська пам'ять фрагментується, спогади у розповідях виринають хаотично. Моїм завданням було відновити хронологію, виокремити головні ціннісні маркери героя і синтезувати це у цілісний наратив, який би не перетворився на суху «вікіпедійну» довідку.

Ми уникали радянського формату ідеалізованої глорифікації, де герой є просто функцією. Натомість треба було створити портрет реальної людини — живої, об'ємної, з її жартами, помилками та мріями, щоб втілити концепт «вітальної пам'яті» (living memory). Скомпонувати хаотичний біль і розрізнені теплі спогади в чітко структурований візуальний сторітелінг, який би однаково ефективно сприймався як родинами, так і новими членами організації, виявилось одним із найскладніших інтелектуальних та режисерських завдань усього медіапроєкту.

3.2 Особливості реалізації медіапроєкту

Реалізація комеморативного медіапроєкту в умовах повномасштабної війни, що триває, є безпрецедентним викликом. Ми перебуваємо в ситуації, коли суспільство не має усталеної часової чи емоційної дистанції до об'єкта пам'ятання, адже наші мертві щодня перебувають поруч із нами. За таких умов класичні алгоритми телевізійного чи документального виробництва виявляються недостатніми, а подекуди й шкідливими. Аналізуючи практичний досвід створення серії відеопортретів про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу», я виокремила низку специфічних особливостей реалізації, які докорінно відрізняють цей проєкт від традиційної

журналістики. Ці особливості охоплюють філософські, етичні, організаційні та комунікаційні аспекти нашої роботи.

1.. Відхід від монументальності: фокус на «вітальній пам'яті» (Living Memory)

Головною концептуальною особливістю нашого медіапроєкту стала свідомо відмова від радянської парадигми меморіалізації. Радянський Союз залишив нам у спадок культуру узагальнення та знеособлення, яскравим прикладом якої є пам'ятники невідомому солдату. Як зазначає дослідник публічної історії Антон Лягуша, радянська меморіальна практика стверджувала, що ім'я неважливе, натомість для нас сьогодні кожне ім'я говорить саме за себе і зобов'язує до поваги [3].

Тому першою особливістю реалізації стала глибока персоналізація кожної історії. Під час зйомок ми змістили фокус із самого факту героїчної загибелі на життя людини. Співзасновниця ГО «Вшануй» Катерина Даценко наголошує: нова культура пам'яті — це розуміння того, що людина не просто загинула, вона жила, любила, мала свої ранкові ритуали чи гуляла з псом. Відповідно, режисерське завдання полягало в тому, щоб дістати з архівів та спогадів респондентів саме ці, здавалося б, дрібні, але надзвичайно людські деталі. Ми розпитували рідних про те, яку музику слухав герой, як він жартував, які мав хобі та що його дратувало.

Такий підхід дозволив нам уникнути створення «мертвої пам'яті» — забюрократизованої та сухої, яка не викликає емпатії у нових поколінь. Натомість ми вибудовуємо living memory (вітальну пам'ять) — пам'ять, що проживається і живе в інших людях, даючи продовження цінностям та справам, у які вірили полеглі. Відеоформат став ідеальним інструментом для цього, адже він дозволяє через невербальні засоби (усмішки рідних крізь сльози, тембр голосу, живі архівні відео з телефонів) передати енергію життя, руйнуючи пафосний і відсторонений образ монументального героя.

2.. Етичність та психологічна безпека простору як виробничий стандарт

Другою визначальною особливістю реалізації проєкту стала пріоритетність етики над виробничою швидкістю. Згідно з принципом етичності та екологічності, розробленим Українським інститутом національної пам'яті (УІНП), належна меморіалізація має уникати зайвої травматизації чи ретравматизації громадян [1]. Працюючи з родинами, що переживають гостру фазу втрати, я усвідомила, що класичний журналістський підхід (швидко приїхати, поставити запитання, отримати емоційну цитату і поїхати) є тут абсолютно неприпустимим.

Ця вимога продиктувала організаційну специфіку зйомок. Ми свідомо відмовилися від оренди професійних, але холодних і незнайомих для респондентів телевізійних студій. Усі глибинні інтерв'ю записувалися або в центральному офісі ГО «УСС», або безпосередньо вдома у батьків героя. Зйомка в домашніх умовах, хоч і створювала додаткові технічні виклики для оператора (складність роботи з природним світлом, обмежений простір для розстановки техніки), виявилася єдино правильним для нас рішенням з погляду психології. Знайома обстановка, можливість зробити паузу перед увімкненням камер дозволяли респондентам почуватися у більшій безпеці.

Крім того, обов'язковою частиною виробництва стало «етичне рев'ю» — закритий показ чорнового монтажу відео родині перед його публікацією. Це реалізує принцип публічності та ясності УІНП, гарантуючи, що створення меморіального проєкту є прозорим для тих, кого він безпосередньо стосується [1].

3. Інстаграм-дописи як інструмент премеморіалізації

Особливістю, яка забезпечила успішну реалізацію відеопроєкту, стала розроблена нами стратегія поступового розгортання та залучення аудиторії. Антон Лягуша зазначає, що в Україні сьогодні формується демократична пам'ять, яка є суспільним процесом і обов'язково потребує партисипативності (співучасті) [2]. Ми розуміли, що не можемо просто «скинути» на аудиторію ГО важкий годинний документальний фільм без попередньої підготовки.

Тому ще до релізу великих відеоінтерв'ю ми впровадили практику регулярної публікації текстово-візуальних дописів в Instagram, присвячених полеглим членам УСС. Ці дописи виконали роль своєрідної «премеморіалізації» і вирішили одразу кілька завдань:

- Тестування формату. Ми перевіряли, як аудиторія реагує на розповіді про цивільне життя героїв, їхні мрії та жарти. Висока залученість довела, що запит на людяні історії є величезним.
- Формування довіри родин. Коли батьки бачили, як під дописом в соціальних мережах десятки людей залишають щирі коментарі та репостять ці історії, це посилювало відчуття довіри. Сім'ї переконувалися, що спільнота дійсно пам'ятає, і після цього значно легше погоджувалися на участь у складних відеозйомках.

Таким чином, соціальні мережі з допоміжного інструменту перетворилися на самостійну комеморативну практику, що відповідає сучасним викликам інформаційного суспільства і готує емоційний ґрунт для сприйняття документальних відео.

4. Ресурсно-організаційна модель: від грантів до краудсорсингу
Реалізація медіапроєкту в умовах громадської організації має свою виражену економічну та ресурсну специфіку. Замість класичної телевізійної моделі (з великими бюджетами, продюсерськими центрами та найманим персоналом) ми застосували модель гнучкого волонтерського продакшну.

Ключовою особливістю стало використання переважно власної технічної бази (моєї як авторки та наявної в організації апаратури), що кардинально знизило капітальні витрати на створення відео.

Крім того, компактність команди (автор, оператор-постановник, режисер монтажу) дозволила уникнути розмиття відповідальності. Кожен член знімальної групи глибоко занурювався в контекст і був об'єднаний спільною ціннісною метою — гідно вшанувати пам'ять. Це прямо відповідає принципу фаховості й доброчесності УІНП, який стверджує, що меморіалізація не може бути формальним чи поверховим актом [1]/

5. Принцип рівності та боротьба з «ієрархією смерті»

Останньою, але засадничою особливістю реалізації проєкту стало наше свідоме ставлення до вибору героїв для наступних епізодів. У публічному просторі України під час війни, на жаль, часто виникає проблема соціальної ієрархізації досвідів війни, коли суспільство у нерівній мірі вшановує різних загиблих. Ті полегли, хто за життя мав значний соціальний капітал, був публічною особою або активно вів соцмережі, отримують більше уваги медіа, тоді як інші ризикують залишитися в тіні.

Реалізуючи медіапроєкт для ГО «УСС», ми керуємося принципом рівності, також артикульованим в документах УІНП. Недопустимим є ситуація привілейованого пошанування. Усі члени нашої спільноти, які стали на захист держави і поклали за неї життя, мають рівне право на збереження пам'яті. Тому під час складання редакційного плану ми свідомо обираємо не лише тих героїв, чий імена були широко відомі в організації, але й тих, хто виконував свою роботу тихо і непомітно.

3.3 Рекомендації щодо покращення розробки та реалізації медіапроєкту

Досвід практичної реалізації нашого комеморативного медіапроєкту виявив низку специфічних викликів, які неможливо було повністю передбачити на етапі планування. Робота з травматичною пам'яттю, емоційне виснаження команди, страх ретравматизувати респондентів та складнощі у структуруванні особистих архівів вимагають перегляду традиційних підходів до відеопродакшну.

Спираючись на власну рефлексію, а також на напрацювання українських інституцій та дослідників у сфері політики пам'яті, я сформулювала комплексні рекомендації. Вони спрямовані не лише на покращення виробництва наступних епізодів про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу» (УСС), але й можуть допомогти іншим громадським ініціативам.

1. Розробка та впровадження внутрішніх етичних протоколів комунікації

Як було зазначено в попередньому підрозділі, одним із найбільших бар'єрів у роботі був страх нашкодити близьким необережним запитанням під час інтерв'ю. Щоб усунути цей блок і стандартизувати якість роботи, необхідно створити внутрішній етичний протокол (гайдлайн) спілкування з родинами. Цей протокол має спиратися на розроблений Українським інститутом національної пам'яті (УІНП) «Принцип етичності й екологічності», який наголошує на тому, що належна меморіалізація має уникати зайвої травматизації громадян [1].

Рекомендація: Перед початком активної фази виробництва кожного наступного відеопортрета команда має проводити зустріч перед проведенням інтерв'ю з респондентами без камер. Мета такої зустрічі — не зібрати фактаж, а проговорити межі дозволеного. Респонденти мають чітко розуміти: вони можуть у будь-який момент зупинити зйомку, відмовитися відповідати на запитання або попросити вирізати певну фразу на етапі чорнового монтажу. Передача контролю над наративом у руки родини знижує їхню тривожність та будує фундамент довіри. Залучення до розробки такого протоколу чи попередніх розмов фахових психологів (якщо ГО має такий ресурс) суттєво покращить екологічність процесу.

2. Урізноманітнення форматів: відео та взаємодія з глядачами.

Документальні відеоінтерв'ю є важливим, але не єдиним інструментом збереження пам'яті. Дослідник публічної історії Антон Лягуша зазначає, що сьогодні в Україні формується «демократична пам'ять», яка є суспільним процесом і не може спускатися виключно згори у вигляді готових рішень [2].

Рекомендація: Для того, щоб відеопроєкт не перетворився на статичний архів, його необхідно інтегрувати в активну діяльність організації. Згідно з тезою співзасновниці ГО «Вшануй» Катерини Даценко про те, що ритуал пам'ятання має бути дією [33], нам варто розширити комеморативні практики. Наприклад, прем'єрні покази відеопортретів варто проводити в офлайн-

форматі під час з'їздів УСС чи освітніх кемпів, створюючи простір для обговорення.

3. Профілактика вторинної травматизації команди. Робота з фіксацією пам'яті про війну — це марафон, а не спринт. Під час створення перших матеріалів я зіткнулася з проблемою емоційного виснаження через постійну роботу з болем втрати. Якщо ігнорувати цей фактор, виробництво нових епізодів може зупинитися через психологічну неспроможність команди продовжувати роботу.

Рекомендація: Управління медіапроектом має обов'язково включати протокол турботи про команду. Необхідно закладати більші часові буфери між знімальними змінами та етапом монтажу, щоб дати автору та режисеру монтажу час на емоційне відновлення. Корисною практикою може стати регулярний командний дебрифінг — зустрічі, де знімальна група обговорює не технічні аспекти проекту, а свої почуття та складнощі після записаних інтерв'ю. Усвідомлення того, що проект виконує терапевтичну функцію і допомагає родинам, надає роботі сенсу, проте не скасовує необхідності професійної психологічної гігієни для самих медійників.

4. Інституціалізація пам'яті. Створення стійкої цифрової та ціннісної інфраструктури. Проблема «кризи масштабу» полягає в тому, що з часом кількість матеріалів про полеглих зростатиме. Якщо вони зберігатимуться хаотично на різних гугл-дисках або публікуватимуться лише у стрічках соцмереж, де контент швидко губиться, ми ризикуємо втратити тяглість пам'яті. Крім того, існує ризик бюрократизації, коли вшанування перетворюється на стандартизовані дії, що нічого не говорять новим поколінням.

Рекомендація: Медіапроект має стати інституціоналізованою частиною ГО «Українські Студенти за Свободу». Для цього необхідно створити окремий лендинг (або спеціальний розділ на офіційному сайті організації) — цифровий меморіал, де будуть зручно структуровані всі створені документальні відео, текстові некрологи, посилання на стипендіальні фонди імені полеглих та їхні

особисті маніфести/цитати. Фахівці зауважують, що такі дієві кроки (як створення іменних стипендій чи підтримка проєктів, які не встиг реалізувати герой) є прикладом «м'якої пам'яті», що стимулює інших продовжувати справу полеглих і працює значно краще за гранітні дошки. Впровадження перегляду цих відео в обов'язкову програму онбордингу нових членів УСС гарантуватиме, що цінності загиблих лідерів житимуть і передаватимуться далі.

5. Уникнення ієрархізації горя та дотримання принципу рівності. У сучасному українському суспільстві виникає гостра проблема нерівного вшанування загиблих: ті, хто мав більший соціальний капітал або медійність за життя, отримують значно більше суспільної уваги, ніж менш публічні військовослужбовці.

Рекомендація: У розробці подальшого контент-плану медіапроєкту команда має суворо дотримуватися принципу рівності, який також артикулює УІНП. Неприпустимим є створення ситуації привілейованого пошанування. Незалежно від того, яку посаду в ГО чи військове звання обіймала людина, хронометраж відео, глибина дослідження біографії, якість зйомки та рівень промоції матеріалу в соціальних мережах мають бути однаково високими для кожного загиблого. Ми маємо вести боротьбу за кожне ім'я та кожну людину, не дозволяючи системі соціальних мереж чи медійності вирішувати, хто більше вартий пам'яті.

Висновки до 3 розділу

Підсумовуючи результати дослідження особливостей та проблем практичної реалізації комеморативного медіапроєкту про полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу», можна зробити такі ключові висновки:

1. Специфіка виробництва: пріоритет етики над стандартами швидкості. Досвід безпосереднього створення відеопортретів довів, що робота з пам'яттю в умовах війни, яка триває, докорінно відрізняється від класичного журналістського чи документального виробництва. Найбільшими викликами

стають не технічні чи логістичні питання, а психологічні бар'єри: страх нашкодити близьким необережним втручанням та загроза вторинної травматизації самої команди. Відповідно до засадничих принципів меморіалізації, збереження пам'яті має уникати ретравматизації родин. Саме тому знімальний процес має перетворюватися на емпатичний діалог і соціальні перемовини, де родина героя наділяється суб'єктністю та правом контролювати межі власної оповіді. Для успішної реалізації подібних ініціатив необхідне впровадження внутрішніх етичних протоколів комунікації та психологічної гігієни команди.

2. Формування «вітальної пам'яті» через тактичну меморіалізацію. Аналіз реалізації проекту підтвердив тезу дослідників про те, що сьогодні українське суспільство перебуває на стадії розриву з колоніальною, радянською парадигмою знеособленої пам'яті («невідомого солдата») на користь глибокої персоналізації. Використання соціальних мереж (зокрема, розгорнутих Instagram-дописів) та документальних відеоінтерв'ю виконує функцію тактичної меморіалізації — збереження фактів і вшанування «тут і зараз», що допомагає впоратися з травмою. Фокус на деталях цивільного життя, цінностях і мріях загиблих дозволяє уникнути бюрократизації чи пафосної глорифікації. Такий підхід формує живу, вітальну пам'ять, яка здатна викликати емпатію та знаходити відгук у нових поколінь активістів ГО «УСС».

3. Необхідність інституціалізації пам'яті та дотримання принципу рівності. Аби створений медіапродукт ефективно виконував свою соціально-терапевтичну функцію, він не може існувати як ізольований архів. Зважаючи на те, що ритуал пам'ятання має бути не статичним об'єктом, а живою дією, відеопроєкт потребує органічної інтеграції в глобальну комунікаційну та освітню (онбордингову) діяльність організації. Водночас критично важливою умовою реалізації таких проєктів є суворе дотримання принципу рівності. Проєкт має свідомо протидіяти «ієрархізації горя», коли увага суспільства концентрується переважно на медійних особах. Кожен полеглий член

спільноти, незалежно від його прижиттєвого соціального капіталу чи військового звання, заслуговує на однаково високий рівень поваги, професійного дослідження його біографії та гідного медійного представлення.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати дослідження та спираючись на досвід практичної розробки медіапроєкту, можемо сформулювати такі ключові висновки:

1. Проаналізовано наявні в Україні підходи до вшанування загиблих військових та обґрунтовано необхідність рішучого відходу від радянських традицій знеособлення. Традиційні для нашого постколоніального простору радянські практики меморіалізації, які базувалися на культі монументальності та безіменності (на кшталт пам'ятників «невідомому солдату»), виявилися не лише неефективними, але й шкідливими. Вони формують «мертву пам'ять», яка відчужує суспільство від реальних історій людей і поглиблює прірву між цивільними та військовими.

На противагу цьому, у медіапроєкті обґрунтовано та застосовано концепт «вітальної» (living memory) та демократичної пам'яті, про яку говорять сучасні дослідники публічної історії. Цей підхід передбачає глибоку персоналізацію: кожне ім'я має бути назване, кожна історія має бути почута. Ми довели, що нова українська культура пам'яті повинна ґрунтуватися не на ідеалізації абстрактного героя, а на інклюзивній моделі, яка враховує множинність досвідів і визнає цінність людського життя та гідності. Відмова від стандартизованих, бюрократичних рішень на користь індивідуалізованого вшанування є єдиним шляхом для формування здорового, свідомого суспільства, здатного перетворити колективну травму на посттравматичне зростання.

2. Охарактеризовано життєвий шлях, особисті цінності та громадську діяльність полеглих героїв, що дозволило зберегти тяглість пам'яті всередині спільноти. Виконуючи друге завдання, ми зіткнулися з проблемою інформаційного вакууму та природної зміни поколінь усередині ГО «Українські Студенти за Свободу». Нові активісти організації часто не мали змоги особисто знати тих членів спільноти, які стали на захист країни і

загинули. Аби розв'язати цю проблему, під час підготовки матеріалів ми свідомо змістили фокус із самого моменту трагічної загибелі на життя людини до війни та її цінності.

Завдяки зібраному фактажу ми змогли показати полеглих героїв об'ємними, реальними людьми: чим вони захоплювалися, яку музику слухали, як жартували, як долучалися до розбудови громадського сектору. Як зазначають фахівці з комеморації, пам'ять має бути не про смерть, а про продовження тих сенсів, у які вірили полеглі. Відтворення деталізованих біографічних портретів членів УСС у нашому проєкті виконало критично важливу соціально-організаційну функцію: воно зруйнувало бар'єр невідомості, дозволивши молоді «познайомитися» із засновниками та активістами руху. Це забезпечує організаційну тяглість та передачу демократичних цінностей наступним поколінням, перетворюючи пам'ять на дієвий інструмент виховання лідерства.

3. Розроблено та обґрунтовано режисерську концепцію і формат серії документальних відео, що забезпечують динамічний візуальний сторітелінг. Досліджуючи проблему відсутності органічного масового запиту на історії загиблих, ми з'ясували, що суспільство, втомлене від тривалого стресу, часто уникає складних тем. Традиційні текстові формати (некрологи чи розлогі лонґріди) мають високий поріг входження і складно сприймаються аудиторією з так званим кліповим мисленням.

Відповіддю на цей виклик став вибір формату документального відеопортрета. Режисерська концепція була побудована на максимальному використанні невербальної комунікації — пауз, міміки респондентів, тембру їхнього голосу. Ми з'ясували, що саме відеоформат здатний найкраще передати емоційну глибину, створюючи ефект повної присутності глядача. Візуальний сторітелінг дозволяє знизити психологічний бар'єр аудиторії: відео не вимагає проактивного пошуку, воно природно інтегрується у цифрові стрічки користувачів. Такий формат ідеально вирішує завдання проєкту — він «олюднює» втрату, руйнує абстрактність статистики та дозволяє швидко і

глибоко залучити як членів ГО, так і ширшу цивільну аудиторію до співпереживання.

4. Зібрано архівні матеріали та зафіксовано спогади рідних, подолавши проблему фрагментованості. Спогади людей, які переживають гостру стадію горя, часто є уривчастими, а особисті архіви (фото в телефонах, голосові повідомлення, фрагменти листувань) не мають чіткої хронології.

Використовуючи методи аналізу та синтезу, ми змогли перетворити ці фрагментовані спогади на цілісний і логічно побудований візуальний наратив. Завдяки ретельному відбору B-roll кадрів та інтеграції оцифрованих архівів безпосередньо у відеоряд, ми досягли високого рівня історичної правдивості (що відповідає принципам УІНП). Зафіксовані під час глибинних інтерв'ю спогади стали не просто частиною відеопроекту, а повноцінним документальним свідченням епохи. Ми довели, що збір таких матеріалів саме зараз, поки триває повномасштабне вторгнення, є критично важливим етапом тактичної меморіалізації, адже з плином часу людська пам'ять стирає важливі деталі, а фізичні носії інформації можуть бути втрачені.

5. Визначено та протестовано ефективні канали комунікації та дистрибуції готових матеріалів для залучення ширшої аудиторії. Підсумкове завдання дослідження полягало у розбудові екосистеми поширення нашого продукту, аби він не залишився «мертвим вантажем» на цифрових дисках. Оскільки, як зазначають експерти, ритуал пам'ятання має бути живою дією, ми розробили багатоканальну стратегію дистрибуції.

Було доведено ефективність використання соціальної мережі Instagram як інструменту «премеморіалізації». Публікація текстово-візуальних дописів перед виходом великих відеороликів дозволила протестувати мову комеморації, підготувати емоційний ґрунт аудиторії та сформувати первинну довіру родин, які побачили позитивну реакцію суспільства. Основною платформою для збереження документального відеоархіву було обрано YouTube, що забезпечує довготривалий життєвий цикл матеріалу. Крім того, проєкт довів необхідність інтеграції створеного відеоконтенту в офлайн-

заходи ГО «УСС» (з'їзди, форуми, онбординг нових учасників). Такий кросплатформний підхід (від Instagram до публічних показів) ефективно долає бар'єр відсутності органічного запиту і перетворює процес перегляду відео на акт гуртування спільноти.

Загальний підсумок: Проведене дослідження та реалізований кваліфікаційний медіапроект доводять, що створення документальних історій про полеглих захисників є складною, багатовимірною роботою, яка лежить на перетині журналістики, психології та публічної історії. Відходячи від радянських практик монументалізації та фокусуючись на персоналізованому, етичному сторітелінгу, ми створили дієвий інструмент для формування вітальної культури пам'яті. Розроблений відеопроект успішно виконує свою місію: він гідно вшановує полеглих членів ГО «Українські Студенти за Свободу», забезпечує підтримку їхнім родинам, гуртує організацію та доносить до широкої аудиторії справжню ціну української незалежності, зберігаючи живий голос тих, хто цю незалежність боронив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. 10 принципів меморіалізації війни [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті (УІНП). – 2024. – URL: <https://uinp.gov.ua/memorializaciya/9-pryncypiv-memorializaciyi-yakouy-mozhe-buty-pamyat-pro-viynu> (дата звернення: 25.05.2026).
2. Антон Лягуша: «Зараз в Україні формується демократична пам'ять» [Електронний ресурс] // Історична правда. – 2025. – URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2025/04/22/164904/> (дата звернення: 09.03.2026).
3. Антон Лягуша: «Новий український проєкт меморіалізації – це точка остаточного розриву з колонізаційним минулим» [Електронний ресурс] // Детектор медіа. – 2025. – URL: <https://detector.media/infospace/article/245051/2025-10-22-anton-lyagusha-novyy-ukrainskyy-proiekt-memorializatsii-tse-tochka-ostatochnogo-rozryvu-z-kolonizatsiynym-mynulym/> (дата звернення: 12.04.2026).
4. Антон Лягуша: “У нас є величезний ризик отримати мертву пам'ять про поточну війну” [Електронний ресурс] // Суспільне Культура. – 2024. – URL: <https://suspilne.media/culture/723337-anton-lagusa-u-nas-e-veliceznij-rizik-otrimati-mertvu-pamat-pro-potocnu-vijnu/> (дата звернення: 12.04.2026).
5. Без граніту та примусу: як формується культура пам'яті серед дорослих і дітей на п'ятий рік повномасштабної війни [Електронний ресурс] // Суспільне Культура. – 2026. – URL: <https://suspilne.media/culture/1245486-bez-granitu-ta-primusu-ak-formuetsa-kultura-pamati-sered-doroslih-i-ditej-na-patij-rik-povnomasstabnoi-vijni/> (дата звернення: 02.02.2026).
6. Вино, стінопис, бузкова алея: нові форми вшанування загиблих військових [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2025. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/vyno-stinopys-buzkova-aleia-novi-kformy-vshanuvannia-zahyblyh-viiskovyh> (дата звернення: 11.03.2026).

7. «Від музики залежить те, як цю війну пам'ятатимуть». Про роль пісень у меморіальній культурі та проживанні втрати [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2025. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/vid-muzyky-zalezhyt-te-iak-tsiu-viinu-pamiatatymut-pro-rol-pisen-u-memorialnii-kulturi-ta-prozhyvanni-vtraty> (дата звернення: 03.05.2026).
8. Вшанування пам'яті загиблих воїнів і воїнок | подкаст ДЕРЖАВА [ДЛЯ] ВЕТЕРАНІВ #8 [Електронний ресурс] // YouTube. – 2024. – URL: https://www.youtube.com/watch?v=CdR_rztU0NE&t=433s (дата звернення: 18.02.2026).
9. В Україні досі немає стратегії військової меморіалізації: розбираємося, як це можна вирішити [Електронний ресурс] // Море людей. – 2024. – URL: <https://moreliudei.media/teksty/v-ukraini-dosi-nemaie-stratehii-viiskovoi-memorializatsii-rozbyraemosia-iak-tse-mozhna-vyrishyty/> (дата звернення: 15.04.2026).
10. «Головний сенс пам'яті в тому, щоби зрозуміти себе». Досвід Сараєва, міста, що пережило облогу [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2025. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/obloha-saraieva-iak-u-stolytsi-bosnii-i-hertsehovyny-berezhut-pamiat-pro-zahyblyh> (дата звернення: 02.04.2026).
11. Даценко К. Хвилина мовчання стала універсальним методом пам'яті [Електронний ресурс] // Інтент. – 2026. – URL: <https://intent.press/publications/interview/2026/katerina-datsenko-khvilina-movchannia-stala-universalnim-metodom-pam-iati/> (дата звернення: 05.04.2026).
12. Дні науки. XXXI наукова викладацько-студентська конференція (11–15 травня 2026 року) : програма конф. [Електронний ресурс] // Національний університет «Острозька академія». — 2026. — URL: https://oa.edu.ua/doc/science/prohrama_dni_nauki_2026.pdf (дата звернення: 30.05.2026).

13. Зеленський озвучив скільки на війні офіційно загинуло українських військових [Електронний ресурс] // Рубрика. – 2026. – URL: <https://rubryka.com/2026/02/05/zagynulo-55-tysyach-ukrayinskyh-vijskovyh/> (дата звернення: 15.05.2026).
14. Зеленський підписав закон про щоденну хвилину мовчання в Україні [Електронний ресурс] // Суспільне Новини. – 2024. – URL: <https://suspilne.media/1257182-zelenskij-pidpisav-zakon-pro-sodennu-hvilinu-movcanna-v-ukraini/> (дата звернення: 08.05.2026).
15. Інтерв'ю з менеджеркою ГО «Вшануй» Катериною Даценко про політику пам'яті в Україні [Електронний ресурс] // Люк Медіа. – 2026. – URL: <https://lyuk.media/behind-city/kateryna-datsenko-momentofhonor/> (дата звернення: 05.04.2026).
16. «Коли бачимо війну в Україні, відчуваємо потужні флешбеки»: хорватський досвід збереження пам'яті про ціну їхньої боротьби за незалежність [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2025. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/koly-bachymo-viinu-v-ukraini-vidchuvaiemo-potuzhni-kfleshbeky-horvatskyi-dosvid-zberezhennia-pamiaty-pro-tsinu-ihnoi-borotby-za-nezalezhnist> (дата звернення: 08.05.2026).
17. МЕМОРАЛІЗАЦІЯ (НЕ) НА ЧАСІ Як варто зберігати пам'ять про загиблих героїв, поки війна триває [Електронний ресурс] // Схід NOW. – 2024. – URL: <https://shidnow.com.ua/memorializacziya-ne-na-chasi-yak-varto-zberigaty-pamyat-pro-zagyblyh-geroyiv-poky-vijna-tryvaye/> (дата звернення: 18.04.2026).
18. «Ми думали, що ці пісні про когось, а виявляється вони про нас...» Музика, якою в Україні проводжають в останню дорогу полеглих [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2025. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/my-dumaly-shcho-tsi-pisni-pro-kohos-a-vyiavliaietsia-vony-pro-nas-muzyka-iakoiu-v-ukraini-provodzhaiut-v-ostanniu-dorohu-polehlyh> (дата звернення: 27.03.2026).

19. Не завдати більшого болю: як підтримати людину, яка переживає втрату [Електронний ресурс] // Дія. Безбар'єрність. – 2024. – URL: <https://bf.diia.gov.ua/articles/ne-zavdaty-bilshoho-boliu-iak-pidtrymaty-liudynu-iaka-perezhyvaie-vtratu> (дата звернення: 27.03.2026).
20. Нова культура пам'яті: Станчишин, Вишебаба, Лягуша, Дробович та інші про меморіалізацію пам'яті [Електронний ресурс] // YouTube. – 2025. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yE1ghMhDIY8> (дата звернення: 01.05.2026).
21. Онлайн-тренінг «Як писати про втрату, знаходити правильні рішення і дбати про власну безпеку» [Електронний ресурс] // Національна спілка журналістів України (НСЖУ). – 2024. – URL: <https://nsju.org/publikaczi%D1%97/onlajn-trening-yak-pysaty-pro-vtratu-znahodyty-pravylni-rishennya-i-dbaty-pro-vlasnu-bezpeku/> (дата звернення: 02.04.2026).
22. ООН підрахувала кількість жертв бойових дій на Донбасі [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2021. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-oon-kst-gertv-boyovyh-donbas/31110937.html> (дата звернення: 02.04.2026).
23. Осмислити ціну своєї свободи та життя: ресторатори про акцію «Стіл пам'яті» [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2024. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/osmyslyty-tsinu-svoiei-svobody-ta-zhyttia-restoratory-pro-aktsiiu-stil-pamiaty> (дата звернення: 15.05.2026).
24. «Пам'ятника полеглим у Шіндісі так і не відкрили». Грузинський досвід історичної пам'яті [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2025. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/pamiatnyka-polehlym-u-shindisi-tak-i-ne-vidkryly-hruzynskiy-dosvid-istorychnoi-pamiaty> (дата звернення: 13.05.2026).
25. Пам'ятати по-американськи: як у США вшановують загиблих воїнів [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2024. – URL:

- <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/pamiataty-po-amerykansky-iak-u-ssha-vshanovuiut-zahyblyh-voiniv> (дата звернення: 13.05.2026).
26. Пам'ять як дороговказ після втрати: інтерв'ю з дружиною полеглого захисника з Харкова [Електронний ресурс] // Накипіло. – 2025. – URL: <https://nakypilo.ua/spetsproieky/kultura-pamiaty/pamiat-yak-dorohovkaz-pisliavtraty-interviu-z-druzhynoiu-polehloho-zakhysnyka-z-kharkova/> (дата звернення: 16.04.2026).
 27. Пам'ять, яка формує націю: як в Україні народжеться нова культура вшанування загиблих військових [Електронний ресурс] // Ґрунт. – 2024. – URL: <https://grnt.media/special-project/pamyat-yaka-formuye-nacziyu/> (дата звернення: 16.04.2026).
 28. Перед самим світанком снити своїх мертвих: як література війни пише про втрату [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2025. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/pered-samym-svitankom-snyty-svoih-mertvyh-iak-literatura-viiny-pyshe-pro-vtratu> (дата звернення: 22.03.2026).
 29. «Похорони воїнів важливі не лише для їхніх родин». Що варто знати про українські традиції прощання із військовими? [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2024. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/pohorony-voiniv-vazhlyvi-ne-lyshe-dlia-ihnih-rodyn-shcho-varto-znaty-pro-ukrainski-tradytsii-proshchannia-iz-viiskovumu> (дата звернення: 07.03.2026).
 30. Правила інтерв'ю на чутливі теми. Поради Маргарити Тулуп [Електронний ресурс] // Детектор медіа. – 2023. – URL: <https://detector.media/production/article/212182/2023-06-07-pravyla-intervyu-na-chutlyvi-temy-porady-margaryty-tulup/> (дата звернення: 13.03.2026).
 31. Право на пам'ять і влада над померлими: як створити нову культуру пам'яті в Україні [Електронний ресурс] // YouTube. – 2025. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4Y5pIICFIHM> (дата звернення: 29.04.2026).

32. “Ритуал, який робить із вас людину”: для чого українцям хвилина мовчання та що під час неї робити [Електронний ресурс] // Глузд. – 2024. – URL: <https://gluzd.org.ua/articles/rytual-iakyi-robyt-iz-vas-liudynu-dlia-choho-ukraintsiam-khvylyna-movchannia-ta-shcho-pid-chas-nei-robyty/> (дата звернення: 07.02.2026).
33. “Ритуал пам’ятування має бути дією”, - Катерина Даценко [Електронний ресурс] // Історична правда. – 2025. – URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2025/11/28/165505/> (дата звернення: 07.04.2026).
34. Свідома меморіалізація: що вона нам дасть і від чого застереже [Електронний ресурс] // Накипіло. – 2024. – URL: <https://nakypilo.ua/teksty/svidoma-memorializatsiia/> (дата звернення: 06.05.2026).
35. Трансформація меморіальних практик України в умовах війни [Електронний ресурс] // Kashtan News. – 2025. – URL: <https://www.kashtan.news/transformatsiia-memorialnykh-praktyk-ukrainy-v-umovakh-viyny/> (дата звернення: 06.05.2026).
36. Фіксація живої пам’яті. Як люди вшановують загиблих через стихійні меморіали попри повільність держави [Електронний ресурс] // don't take fake. – 2024. – URL: <https://donttakefake.com/fiksatsiya-zhyvoyi-pam-yati-yak-lyudy-vshanovuyut-zagyblyh-cherez-styhijni-memorialy-popry-povilnist-derzhavy/> (дата звернення: 18.03.2026).
37. Чому важливо пам’ятати і говорити про тих, кого з нами немає. Історія акції “Стіл пам’яті” [Електронний ресурс] // YouTube. – 2025. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IeUYNSRlFqc> (дата звернення: 02.03.2026).
38. Шляхи оптимізації військової меморіалізації в Україні [Електронний ресурс] // Слово і діло. – 2025. – URL:

39. Що таке комеморативні практики? [Електронний ресурс] // YouTube. – 2024. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=A0TYtvWvosY> (дата звернення: 22.03.2026).
40. Що таке культурна пам'ять? [Електронний ресурс] YouTube. – 2024. – URL: https://www.youtube.com/watch?v=-yuMDgG3_9U (дата звернення: 19.05.2026).
41. Що таке місця пам'яті й чому вони важливі? [Електронний ресурс] // YouTube. – 2026. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8ZzAfUJ5h7o> (дата звернення: 28.04.2026).
42. «Я можу вибачити, я не можу забути»: як євреї бережуть пам'ять про Голокост [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2025. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/ia-mozhu-vybachyty-ia-ne-mozhu-zabuty-iak-ievrei-berezhut-pamiat-pro-holokost> (дата звернення: 19.04.2026).
43. Як змінювалась чисельність Збройних Сил України за роки війни [Електронний ресурс] // Слово і Діло. — 2025. — URL: <https://www.slovoidilo.ua/2025/10/01/infografika/suspilstvo/yak-zminyuvalas-chyselnist-zbrojnyx-syl-ukrayiny-roky-vijny> (дата звернення: 08.06.2026).
44. Як говорити з тим, хто проживає втрату близької людини [Електронний ресурс] // Mental Health for Ukraine (МН4U). – 2023. – URL: <https://www.mh4u.in.ua/hochu-dopomogty-blyzkyim/yak-govoryty-z-tym-hto-prozhyvaye-vtratu-blyzkoji-lyudyny/> (дата звернення: 01.05.2026).
45. Як коректно писати про втрату: 13 рекомендацій від організації «Бути», яка надає супровід людей [Електронний ресурс] // Інститут масової інформації (ІМІ). – 2024. – URL: <https://imi.org.ua/advices/yak-korektno-pysaty-pro-vtratu-13-rekomendatsij-vid-organizatsiyi-buty-yaka-nadaye-sprovid-lyudej-i63983> (дата звернення: 05.03.2026).
46. Як працювати з чутливими темами у журналістиці: поради з тренінгу Медіабази Миколаїв [Електронний ресурс] // Інститут масової інформації (ІМІ). – 2024. – URL: <https://imi.org.ua/advices/yak-pratsyuvaty-z-chutlyvymy->

temamy-u-zhurnalistytsi-porady-z-treningu-mediabazy-mykolayiv-i64153 (дата звернення: 27.02.2026).

47. Які наративи є сьогодні небезпечними для культури пам'яті? [Електронний ресурс] // YouTube. – 2026. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=g8xHe2FZ0B0> (дата звернення: 19.05.2026).
48. Якою ми не хочемо бачити пам'ять після війни [Електронний ресурс] // Платформа пам'яті Меморіал. – 2024. – URL: <https://memorial.ua/articles/dosvid-pamiaty/iakoiu-my-ne-hochemo-bachyty-pamiat-pislia-viiny> (дата звернення: 14.05.2026).
49. Як ми пам'ятаємо і проживаємо колективні травми [Електронний ресурс] // Ukraïner. – 2023. – URL: <https://www.ukrainer.net/kolektyvni-travmy/> (дата звернення: 12.04.2026).
50. Як підтримати людину після втрати: 30+ фраз, яких краще уникати [Електронний ресурс] // Українська правда. Життя. – 2024. – URL: <https://life.pravda.com.ua/society/perelik-fraz-yaki-ne-varto-govoriti-lyudini-pri-vtrati-310758/> (дата звернення: 21.03.2026).
51. Як спогади створюють нас [Електронний ресурс] // BO Media. – 2024. – URL: <https://bomedia.com.ua/memo/> (дата звернення: 18.04.2026).
52. Memory and Identity: Resources and Memory Policy [Електронний ресурс] // PPV Knowledge Networks. – 2024. – URL: https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/RES-POL_Memory_and_Identity_2024.pdf (дата звернення: 19.05.2026)

ДОДАТКИ

Додаток А

Заставка для відео «Пам'яті Олексія Бориса»

ОЛЕКСІЙ БОРИС «ЧОРНИЙ КІТ»

«Ми не супермени, а це не кіно, тут все по-справжньому. Це війна, тут можуть вбити, поранити, покалічити. Звичайно, кожен це усвідомлює, але вірить, що його це омине»

Українські
Студенти за
Свободу

17.06.1995
09.02.2023

Відео «Пам'яті Олексія Бориса»

Допис-анонс

«Пам'яті Михайла Приступи»

Допис-анонс «Книжкове коло»

Допис-звіт «Книжкове коло»

Допис-звіт «Пам'яті Михайла Приступи»

